

Dokument 19

(2016–2017)

Rapport til Stortingets presidentskap
fra reglementskomiteen

**Rapport fra reglementskomiteen om endringer i
Stortingets forretningsorden mv.**

Innhold

	Side
1. Innledning	7
1.2 Bakgrunn for oppnevning av reglementskomiteen	7
1.3 Komiteens sammensetning og mandat	7
2. Reglementskomiteens forslag til endringer i forretningsordenen	8
2.2 Sammensetningen av fagkomiteene	8
2.3 Endringer i beskrivelsen av komiteens ansvarsområder i § 14	9
2.4 Særlig om kontroll- og konstitusjonskomiteen	14
2.5 Den utvidede utenriks- og forsvarskomite	16
2.6 Nedsettelse av særskilte komiteer og oppnevning av medlemmer til disse	17
2.7 Komiteens møter når Stortinget ikke er samlet	17
2.8 Stemmelikhet ved valg i komiteene	18
2.9 Krav til flertall ved avstemning i komiteene	18
2.10 Komitehøringer samtidig med møter i plenum	18
2.11 Komiteens behandling av representantforslag	20
2.12 Frister i budsjettarbeidet	21
2.13 Frister for fremleggelse av proposisjoner og meldinger fra regjeringen, representantforslag og interpellasjoner	22
2.14 Ubegrenset taletid i «alminnelige politiske debatter»	23
2.15 Lengden på taletid i debatter	23
2.16 Internasjonale delegasjoner	24
2.17 Enkelte mindre endringer	24
3. Endringer i forretningsordenen som reglementskomiteen har vurdert, men ikke vil fremme forslag om	24
3.2 Den valgte sekretærs funksjon	27
3.3 Presidentskapets sammensetning	27
3.4 Fagkomiteene	28
3.5 Forslag fra medlemmene av Stortingets parlamentarikerdelegasjon til EFTA og EØS om opprettelse av et handelsutvalg	31
3.6 Hemmelige møter i den utvidede utenriks- og forsvarskomite	31
3.7 Uttalelse fra en komité til et utkast til innstilling fra en annen komité	32
3.8 Åpne komitémøter	32
3.9 Oppslag i stortingsbygningen	32
3.10 Replikkutveksling	33
3.11 Organisering av voteringene	33
3.12 Muntlig spørretime	34
3.13 Registrering av lobbyvirksomhet	35
4. Endringer i reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser	35
4.2 Overordnede hensyn	35
4.3 Hvilke selskaper omfattes av reglene	36
4.4 Representantens tilknytning til selskapet	36
4.5 Indirekte eierskap i flere ledd	36
4.6 Nærstående eierskap	37
4.7 Tidspunkt for rapportering	37
4.8 Likestilling av forvaltning med eierskap	37
4.9 Skjønnsmessig regel om innrapportering av forhold som kan gi grunnlag for mulige interessekonflikter	37

	Side
5. Endringer i stortingsgodtgjørelsesloven	38
5.2 Gjeldende rett	38
5.3 Reglementskomiteens vurderinger	38
6. Merknader til foreslåtte endringer	39
6.2 Merknader til endringer i § 9 reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser	41
6.3 Merknader til endringer i bevilgningsreglementet § 8	42
6.4 Merknader til endringer i stortingsgodtgjørelsesloven § 18.....	42
7. Reglementskomiteens forslag.....	42
7.2 Endringer i bevilgningsreglementet	44
7.3 Endringer i reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser	44
7.4 Endringer i stortingsgodtgjørelsesloven.....	45

Til Stortingets presidentskap

Stortingets presidentskap oppnevnte 16. juni 2016 en reglementskomité som skulle gjennomgå og fremme forslag om innholdsmessige endringer i Stortingets forretningsorden mv. En representant fra hver partigruppe ble oppnevnt som medlem av arbeidsgruppen. I tillegg ble første visepresident Marit Nybakk oppnevnt som reglementskomiteens leder.

Reglementskomiteen har fullført oppdraget i henhold til mandatet og legger med dette frem forslag til revisjon av en rekke bestemmelser i Stortingets forretningsorden, reglement om register for stortingsrepresentantenes og regjeringsmedlemmenes verv og økonomiske interesser, stortingsgodtgjørelsesloven og bevilgningsreglementet.

Oslo, 29. mai 2017

Marit Nybakk
(leder)

Dag Terje Andersen

Helge André Njåstad

Marit Arnstad

Torgeir Knag Fylkesnes

Ingjerd Schou

Rigmor Andersen Eide

Trine Skei Grande

Rasmus Hansson

Henning Jakobsen
(sekretær)

Malin Nossund
(sekretær)

Dokument 19

(2016–2017)

Rapport til Stortingets presidentskap fra reglementskomiteen

Rapport fra reglementskomiteen om endringer i Stortingets forretningsorden mv.

Til Stortingets presidentskap

1. Innledning

1.1 Sammendrag

I denne rapporten fremmes forslag til revisjon av en rekke bestemmelser i Stortingets forretningsorden (heretter forretningsordenen), av § 9 i reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser og av § 18 i stortingsgodtgjørelsesloven. Det foreslås også en mindre endring i bevilgningsreglementet § 8.

Rapportens kapittel 1 inneholder sammendrag og mandat.

I rapportens kapittel 2 er de enkelte forslag til endringer i forretningsordenen inntatt. Forslagene til endringer med begrunnelse er satt opp i rekkefølge etter paragrafnummer for de bestemmelser som foreslås endret.

I kapittel 3 er det redegjort for enkelte mulige endringer i forretningsordenen som komiteen har drøftet, men der hele komiteen eller et flertall i komiteen ikke har funnet å ville foreslå endringer.

I kapittel 4 behandles forslag til endringer i reglement om register for stortingsrepresentantens verv og økonomiske interesser for så vidt gjelder indirekte eierskap.

I kapittel 5 fremmes forslag om endringer i stortingsgodtgjørelsesloven § 18 om bortfall og avkortning i fratredelsesytelse og etterlønn.

I kapittel 6 er det inntatt spesialmerknader til forslagene til endringer, og selve forslagene til bestemmelser finnes i kapittel 7.

1.2 Bakgrunn for oppnevning av reglementskomiteen

Det har vært praksis for at Stortingets presidentskap det siste året i stortingsperioden oppnevner en komité eller arbeidsgruppe med mandat å vurdere komitéstrukturen og andre innholdsmessige endringer i forretningsordenen. Dette ble forrige gang gjort i 2012, jf. Dokument 14 (2012–2013) Rapport til Stortingets presidentskap fra arbeidsgruppen for innholdsmessig revisjon av Stortingets forretningsorden. Arbeidsgruppens rapport ble fulgt opp i Innst. 259 S (2012–2013) fra Stortingets presidentskap og vedtak i Stortinget 16. mai 2013.

Alle de åtte partigruppene på Stortinget ble våren 2016 bedt om å utpeke et medlem hver til en ny reglementskomiteé. I tillegg oppnevnte presidentskapet første visepresident Marit Nybakk som leder av komiteen.

1.3 Komiteens sammensetning og mandat

Stortingets presidentskap oppnevnte 16. juni 2016 en reglementskomiteé med følgende medlemmer:

- Stortingsrepresentant Marit Nybakk, leder
- Stortingsrepresentant Dag Terje Andersen
- Stortingsrepresentant Ingjerd Schou
- Stortingsrepresentant Helge André Njåstad
- Stortingsrepresentant Rigmor Andersen Eide
- Stortingsrepresentant Anne Tingelstad Wøien
- Stortingsrepresentant Trine Skei Grande
- Stortingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes
- Stortingsrepresentant Rasmus Hansson

Anne Tingelstad Wøien ble fra 10. januar 2017 innvilget permisjon for å følge sjefskurset ved Forsvarets høyskole. Stortingsrepresentant Marit Arnstad ble av Stortingets presidentskap oppnevnt som nytt medlem av reglementskomiteen under hennes permisjon.

Komiteen fikk følgende mandat:

«Komiteen skal gjennomgå og eventuelt fremme forslag om innholdsmessige endringer av Stortingets forretningsorden. Det kan f.eks. være aktuelt å presisere eller endre reglene i forretningsorden, skrive inn praksis eller foreta andre endringer i gjeldende prosedyrer.

Komiteen skal videre fremme forslag om eventuelle endringer i Reglement om register for stortingsrepresentantenes og regjeringsmedlemmenes verv og økonomiske interesser § 9 for så vidt gjelder spørsmålet om indirekte eierskap.

Komiteen står for øvrig fritt til å ta opp de temaer og forslag som den anser hensiktsmessig.

Komiteen trer sammen 1. oktober 2016 og skal levere sin rapport innen 1. mars 2017.»

Som sekretærer ble oppnevnt spesialrådgiverne Henning Jakobsen og Malin Nossun.

Ved beslutning i presidentskapet 23. februar 2017 fikk komiteen utsatt fristen for avlevering av rapport til etter påske 2017.

2. Reglementskomiteens forslag til endringer i forretningsordenen

2.1 Kortere forfall hvor det ikke søkes permisjon

Etter forretningsordenen § 5 annet punktum gis fungerende president melding om kortere forfall gjennom Stortingets administrasjon. I praksis administreres kortere forfall hvor det ikke er søkt permisjon av partigruppene gjennom den såkalte «utbyttingsordningen» – uten at det gis noen slik særskilt melding til fungerende president. Utbyttingsordningen er ikke regelfestet, men bygger på lang og innarbeidet praksis om at partigruppene ved «innpisker» samtykker i fravær når det er nødvendig. Ordningen er nærmere beskrevet i Dokument nr. 17 (2002–2003) s. 25.

For å bringe forretningsordenen i samsvar med gjeldende praksis foreslår reglementskomiteen å oppheve § 5 annet punktum. Forslaget innebærer ingen realitetsendring.

Det vises ellers til omtalen av permisjonsordningen i punkt 3.1.

2.2 Sammensetningen av fagkomiteene

I følge forretningsordenen § 13 annet ledd skal alle partigrupper ha minst ett medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Det har tidligere også har vært praksis og en uskreven regel at alle partier skal være representert i finanskomiteen. Denne ordningen har imidlertid vært fraveket i inneværende periode.

Bestemmelsen om at alle partigrupper skal ha minst ett medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen ble tatt inn i forretningsordenen i 2009 på bakgrunn av forslag fra et utvalg nedsatt av presidentskapet. Utvalget skulle blant annet vurdere endringer i komitéstrukturen, og dets innstilling er trykket som vedlegg til Innst. S. nr. 256 (2008–2009). Utvalget mente at alle partigrupper burde være representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen og viste til at behovet særlig er til stede i omfattende kontroll saker der det kan bli aktuelt å fremme forslag om mistillit eller om konstitusjonelt ansvar. Utvalget drøftet ulike modeller for hvordan dette kunne gjennomføres, jf. vedlegg til Innst. S. nr. 256 (2008–2009):

Alle grupper *pålegges* å ha et medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen, men vedkommende kan også være medlem av en annen fagkomité dersom gruppen ellers ikke er representert i alle komiteer. Alternativt utgangspunkt kan være at de gruppene som ikke har medlemmer i alle komiteer, får en rett til også å kreve et medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

De aktuelle grupper får en rett til å tiltre kontroll- og konstitusjonskomiteen i *bestemte saker* (grunnlovssak eller kontroll sak) etter å ha gitt melding om dette i den enkelte sak. Vedkommende skal ha *samme rettigheter* som komitémedlemmene.

Som b, men de som tiltre komiteen, gis *begrensette rettigheter* ved at de kun har rett til å følge saken, dvs. at de har talerett på møter og høringer, kan delta på reiser og befaringer knyttet til saken, men ikke kan inngi merknader eller forslag i komiteens innstilling, eller delta i avstemninger i komiteen.»

I Innst. S. nr. 256 (2008–2009) gikk flertallet i Stortingets presidentskapet inn for alternativ a), dvs. både rett og plikt til å ha et medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen:

«Flertallet viser til at det ikke vil være mulig å forhåndsdefinere noen typer kontroll saker som det skal være adgang for alle grupper å slutte seg til. Denne retten må derfor omfatte alle kontroll saker, dvs. den store andel av sakene som behandles i komiteen. Når også grunnlovssaker inkluderes, vil det i praksis bare være budsjettet og valglovgivningen som faller utenfor.

Flertallet ser det som mest hensiktsmessig at de som slutter seg til komitébehandlingen, har rettigheter på lik linje med de ordinære komitémedlemmene. Samtidig er det lite gunstig med ordninger som medfører at antall medlemmer i komiteen vil variere fra sak til sak – og også innenfor samme sak på ulike stadier av et behandlingsforløp – slik alternativ b ovenfor ville medføre. Dette vil for eksempel innebære at flertall og mindretall i komiteen også vil variere avhengig av om – og når – det er meldt ønske om å følge en sak. En slik ordning skaper uoversiktlige forhold for komiteen og unødvendige administrative

problemer. For eksempel vil avviklingen av komitémøter medføre praktiske vanskeligheter både for komiteen og for de som skal tiltre behandlingen av en sak.

Flertallet mener etter dette at den ryddigste løsningen vil være å åpne for adgang til dobbelt komité-medlemskap for medlemmer av kontroll- og konstitusjonskomiteen som tilhører små grupper, slik at de kan være medlem av en annen fagkomité i tillegg til kontroll- og konstitusjonskomiteen.»

Reglementskomiteen har vurdert om reglene om representasjon i komiteene på ny bør endres.

Komiteen mener at det er en klar svakhet med dagens system at ikke alle partier skal være representert i finanskomiteen. Utøvelse av bevilgningsmyndighet, herunder å sørge for at det hvert år vedtas et statsbudsjett, er en sentral funksjon for Stortinget, og finanskomiteen har som den eneste fagkomité et ansvar for å ivareta en samlet helhet i budsjettpolitikken. Dette tilsier at alle politiske partier bør være representert i finanskomiteen. Reglementskomiteen foreslår på denne bakgrunn at den tidligere uskreve praksis om at alle partier skal være representert i finanskomiteen nedfelles i forretningsordenen § 13. Det forelås at Stortinget i særskilte tilfeller kan gi dispensasjon fra plikten til å være representert i finanskomiteen.

Komiteen mener videre at plikten til å ha et medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen bør erstattes med en rett til å ha et medlem i komiteen. Dette innebærer at det vil være opp til partiene selv å vurdere om de skal ha et fast medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

I dag kan partigrupper som ikke har fått medlem i alle komiteer etter en forholdsmessig representasjon, kreve at gruppens medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene. Reglementskomiteen foreslår at denne regelen erstattes med en regel om at partigrupper som ikke har fått medlem i alle komiteer, kan kreve at enten gruppens medlem i finanskomiteen eller gruppens medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene.

Reglementskomiteen vil for øvrig påpeke at det i tidligere stortingsperioder har vært fulgt en praksis hvor minst ett medlem av Stortingets presidentskap har også vært representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Denne praksisen har vært fraveket store deler av inneværende stortingsperiode. Reglementskomiteen mener det er en klar fordel om minst ett medlem av presidentskapet også er representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Dette gjør det enklere å ha en god dialog mellom kontroll- og konstitusjonskomiteen og presidentskapet, blant annet når det gjelder avklaring av prosedyremessige spør-

mål i forbindelse med saker som er til behandling i komiteen.

2.3 Endringer i beskrivelsen av komiteens ansvarsområder i § 14

2.3.1 Innledning

Stortingets komitéstruktur ble sist gjennomgått av en arbeidsgruppe oppnevnt av presidentskapet i 2012, jf. Dokument 14 (2012–2013). Med utgangspunkt i utvalgets forslag fremmet presidentskapet en innstilling med forslag til enkelte endringer i beskrivelsen av komiteens ansvarsområder, jf. Innst. 259 S (2012–2013).

Som ledd i arbeidet med gjennomgang av komitéstrukturen, anmodet reglementskomiteen i brev 14. mars 2017 med frist 29. mars 2017 samtlige fagkomiteer om innspill til eventuelle endringer av saksfordelingen mellom komiteene. Reglementskomiteen ga i sitt brev også uttrykk for at komiteen gjerne mottok synspunkter på andre forhold.

De ulike komiteens innspill er nærmere omtalt under respektive saksområder nedenfor. Saksfeltene er omtalt i den rekkefølge som fremgår av oppstillingen i forretningsordenen § 14.

Justiskomiteen har i tillegg bedt om at reglementskomiteen vurderer tidspunktet for voteringer. Dette er nærmere omtalt i punkt 3.11.

Kommunal- og forvaltningskomiteen har bedt komiteen om å vurdere ordningen i forretningsordenen § 22 første ledd første punktum om at en komité kan uttale seg om utkast til innstilling fra en annen komité. Dette er omtalt i punkt 3.7.

Finanskomiteen har bedt om at det gjøres endringer i § 43 for så vidt gjelder frister i budsjettbehandlingen. Dette temaet er omtalt i punkt 2.12.

Familie- og kulturkomiteen har valgt å ikke sende merknader fra komiteen, men Høyres fraksjon i komiteen og Kristelig Folkepartis stortingsgruppe har gitt innspill vedrørende komiteens saksområder.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen kom i brev 19. mai 2017 med følgende innspill:

- «– Alle saker som skal forelegges Stortinget til behandling avgis med innstilling fra en fagkomité. Unntatt er de saker som i følge Stortingets forretningsorden eller fullmakt eller oppdrag er tillagt presidentskapet å fremme innstilling i.
- Kontroll- og konstitusjonskomiteen får tilbake ansvaret for å fremme innstilling i saker som gjelder endringer i Stortingets forretningsorden.»

Reglementskomiteen viser til at komiteens innspill ble spilt inn nesten to måneder etter fristen som ble gitt komiteene, og så kort tid før avgivelsen av rapporten at komiteen ikke går nærmere inn på disse innspillene.

2.3.2 Regional planlegging

Reglementskomiteen har vurdert om Stortinget bør samle ansvaret for plan- og bygningsloven i én komité. I dag ligger plansaker i energi- og miljøkomiteen, mens byggesaker ligger i kommunal- og forvaltningskomiteen.

Ansvaret for plan- og bygningsloven var tidligere delt mellom to departementer: det daværende Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Dette skillet har også vært reflektert i Stortingets komitéstruktur. I forbindelse med opprettelsen av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2013 ble imidlertid ansvaret for plansaker flyttet til dette departementet. Som begrunnelse ble det vist til at en samling av ansvaret for plansakene, fylkesmennene og kommunal forvaltning for øvrig ville styrke det lokale selvstyret.

Kommunal- og forvaltningskomiteen viser til at ansvaret for plan- og bygningsloven i dag er delt mellom energi- og miljøkomiteen (plan) og kommunal- og forvaltning (bygning). Blant de medlemmene av komiteen som har valgt å uttale seg, er det bred enighet om at ansvaret bør være samlet i én komité, og at denne komiteen bør være kommunal- og forvaltningskomiteen.

Et flertall i energi- og miljøkomiteen mener saksfeltet regional planlegging fortsatt bør ligge i energi- og miljøkomiteen. Flertallet mener at regional planlegging og plandelen i plan- og bygningsloven hører naturlig hjemme sammen med komiteens saksfelt om naturressursforvaltning, naturvern og miljø. Komiteen behandler saker hvor regional planlegging og arealforvaltning har direkte innvirkning på miljø – og derfor påvirkning på naturvern, biodiversitet og biologisk mangfold. Komiteen behandler naturvernsaker i henhold til naturvernloven, herunder nasjonalparker, landskaps- og områdevern og kulturminnevern. Alle arealforvaltningsvedtak vil ha innvirkning på miljø og bør ifølge flertallet derfor behandles samlet. Flertallet mener det vil være ulogisk om regional planlegging, saker om naturvern og miljøsaker behandles i to forskjellige fagkomiteer.

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Marit Nybakk, Dag Terje Andersen, Ingjerd Schou, Helge André Njåstad og Marit Arnstad mener at ansvaret for plan- og bygningsloven bør samles i kommunal- og forvaltningskomiteen. Også kommunal- og forvaltningskomiteen har et ansvar for å ivareta miljøhensyn i sin saksbehandling.

Et mindretall, medlemmene Rigmor Andersen Eide, Trine Skei Grande, Torgeir Knag Fylkesnes og Rasmus Hansson, mener energi- og miljøkomiteen fortsatt bør ha ansvaret for å behandle saker som gjelder regional planlegging.

2.3.3 Kulturminner og små håndverksfag

Saker om kulturminner i ligger i dag i energi- og miljøkomiteen.

Høyres fraksjon i familie- og kulturkomiteen viser til at kulturminnevern er sterkt flettet sammen med andre politikkområder som behandles i familie- og kulturkomiteen, og at det derfor er ønskelig at dette saksområdet flyttes dit. Det ønskes også vurdert om det er naturlig og mulig å overføre politikk angående de små håndverksfagene fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til familie- og kulturkomiteen, men det uttrykkes samtidig forståelse for at det kan være krevende å skille ut dette området som eget politikkområde. Dette saksfeltet hører imidlertid tett sammen med kulturminnevern, museumsforvaltning og andre områder som komiteen behandler.

Også Kristelig Folkepartis stortingsgruppe anbefaler at reglementskomiteen vurderer å overføre kulturminnevern fra energi- og miljøkomiteen til familie- og kulturkomiteen.

Et flertall i energi- og miljøkomiteen mener på sin side at kulturminner og kulturminnevern under Riksantikvaren fortsatt bør ligge i energi- og miljøkomiteen. Saksfeltet inneholder fredning og vern av kulturminner, kulturmiljøer og det kulturhistoriske innholdet i landskapet – gjennom opplevelse og bruk. Endringer i blant annet bosettingsmønster og befolkningsvekst i og omkring byer medfører press på arealer og bygninger, samtidig som kulturminner og kulturmiljøer er viktige ressurser i naturressurs-/arealforvaltning og byutvikling. Flertallet mener at det vil være ulogisk om kulturminner og kulturminnevern og saker om naturressursforvaltning og miljø skal behandles i ulike fagkomiteer.

Når det gjelder kulturminner, viser reglementskomiteen til at det foreligger både hensyn som tilsier at saksområdet bør bli liggende i energi- og miljøkomiteen og hensyn som tilsier at saksområdet flyttes til familie- og kulturkomiteen.

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Marit Nybakk, Dag Terje Andersen, Ingjerd Schou, Helge André Njåstad, Rigmor Andersen Eide, Torgeir Knag Fylkesnes og Rasmus Hansson foreslår at ansvaret for kulturminner flyttes fra energi- og miljøkomiteen til familie- og kulturkomiteen. Flertallet har i sin vurdering lagt avgjørende vekt på behovet for å i større grad se forvaltningen av kulturminner i sammenheng med kulturfeltet for øvrig.

Et mindretall, medlemmene Marit Arnstad og Trine Skei Grande, mener energi- og miljøkomiteen bør behandle saker som gjelder kulturminner.

Når det gjelder små håndverksfag, vil reglementskomiteen ikke foreslå noen endringer. Videre-

gående opplæring i små og verneverdige håndverksfag kan godkjennes som privatskoler med statstilskudd etter friskolelova, og små håndverksfag utløser ekstra tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger under opplæringslova. Reglementskomiteen anser det lite hensiktsmessig å flytte et saksområde som inngår som en integrert del av utdanningspolitikken fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til en annen fagkomité.

2.3.4 Barnehager

Ansvar for barnehagesaker ble overført fra det daværende Barne- og familiedepartementet til det nye Kunnskapsdepartementet etter regjeringsskiftet i 2005. Begrunnelsen var at man ønsket å skape større helhet i oppvekst- og utdanningspolitikken.

I Stortinget har man hittil valgt å behandle barnehagesaker sammen med øvrige saker som gjelder familie, barn og ungdom i familie- og kulturkomiteen.

Kirke-, utdannings- og forskningskomiteens flertall, Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, ser det som naturlig at reglementskomiteen foreslår overføring av saksfeltet barnehager fra familie- og kulturkomiteen til kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. Også Høyres fraksjon i familie- og kulturkomiteen foreslår at politikkområdet overføres til kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, for få en helhet i Kunnskapsdepartementets arbeidsfelt for barn og unge samt i større grad kunne behandle forberedelse til og overgangen mellom barnehage og skole i en helhet.

Kristelig Folkepartis stortingsgruppe har gitt et samlet innspill om at familie- og kulturkomiteen bør opprettholdes og styrkes. Å ha en fagkomité med et klart barne- og familieperspektiv er av stor politisk betydning. Stortingsgruppen vil av den grunn også gi en klar anbefaling om at barnehagesektoren også i fremtiden forblir en del av familie- og kulturkomiteen.

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Marit Nybakk, Dag Terje Andersen, Ingjerd Schou, Helge André Njåstad, Trine Skei Grande, Torgeir Knag Fylkesnes og Rasmus Hansson foreslår at ansvaret for barnehager flyttes fra familie- og kulturkomiteen til kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. Flertallet har i sin vurdering lagt vekt på behovet for å se det samlede utdanningsløpet i sammenheng. Flertallet viser også til sitt forslag om at både kirke-, tros- og livssynssaker samt kulturminner flyttes til familie- og kulturkomiteen. Familie- og kulturkomiteen tilføres således nye saksområder. Hensynet til en hensiktsmessig arbeidsdeling mellom komiteene taler derfor også for at et større saksområde flyttes fra denne komiteen til en annen komité.

Et mindretall, medlemmene Rigmor Andersen Eide og Marit Arnstad, mener at ansvaret for barnehager fremdeles bør ligge i familie- og kulturkomiteen.

2.3.5 Saker om formues- og gjeldsforvaltning

Finanskomiteen har foreslått at saker om formues- og gjeldsforvaltning nevnes uttrykkelig blant komiteens saksområder. Saker om formues- og gjeldsforvaltning er blitt en viktig del av komiteens saksområde, og komiteen behandler blant annet en årlig melding til Stortinget om forvaltning av Statens pensjonsfond. Reglementskomiteen er enig i finanskomiteens forslag og foreslår at forretningsorden § 14 nr. 4 justeres i tråd med dette.

2.3.6 Saker vedrørende kirke-, tros- og livssynssamfunn

Saker vedrørende kirke-, tros- og livssynssamfunn behandles i dag i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. Kun kirkesaker er dog nevnt eksplisitt i forretningsorden.

Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen ser det som naturlig at reglementskomiteen vurderer overføring av feltene kirke-, tros- og livssynssamfunn til familie- og kulturkomiteen. Det samme foreslår Høyres fraksjon i familie- og kulturkomiteen samt Kristelig Folkepartis stortingsgruppe. For at tro og livssyn skal bli behandlet i en helhet sammen med annen politikk for organisasjonsliv og frivillighet, bør saksområdet samles i denne komiteen.

Etter at det fra 1. januar 2017 er innført et tydelig skille mellom kirke og stat mener reglementskomiteen at saker som gjelder tros- og livssynssamfunn bør nevnes eksplisitt, på lik linje med kirkesaker, i forretningsorden.

Reglementskomiteen foreslår videre, i tråd med mottatte innspill, at saksområdet flyttes til familie- og kulturkomiteen.

Det foreslås samtidig at kirke-, utdannings- og forskningskomiteen endrer navn til utdannings- og forskningskomiteen.

2.3.7 Lovgivning knyttet til boligformål

Justiskomiteen har bedt reglementskomiteen å drøfte hvorvidt lovgivning knyttet til boligformål bør flyttes til kommunal- og forvaltningskomiteen.

Ansvar for boligforhold og bygningssaker ligger i dag i kommunal- og forvaltningskomiteen, men justiskomiteen behandler som en del av sitt ansvar for alminnelig sivillovgivning enkelte lovproposisjoner fra Justis- og beredskapsdepartementet som gjelder boliger. Dette gjelder blant annet bustadoppføringslova og avhendingslova.

Bustadoppføringslova og avhendingslova regulerer kontraktsrettslige spørsmål som kan oppstå mellom henholdsvis utbygger og selger på den ene siden og kjøper på den andre siden. Avhendingslova er ikke avgrenset til å regulere boligkjøp, men regulerer også avhending av fast eiendom i næringsvirksomhet. Selv om disse lovene ikke utelukkende har boligpolitiske formål, mener reglementskomiteen at sammenhengen med den øvrig boligpolitikken tilsier at ansvaret for disse lovene flyttes til kommunal- og forvaltningskomiteen.

2.3.8 *Budsjettkapitler som gjelder SIVA*

Kommunal- og forvaltningskomiteen har i dag ansvaret for budsjettkapitlene 2426, 5326 og 5631 som gjelder det statlige foretaket SIVA (Selskapet for industrivekst), unntatt post 90, som behandles av finanskomiteen. Medlemmer av komiteen har tatt opp spørsmålet om dette saksområdet kan flyttes til næringskomiteen.

SIVA skal tilrettelegge for nyskaping gjennom å bygge, eie og utvikle infrastruktur i hele landet. SIVA har et særlig ansvar for å fremme vekstkraft i distriktene. Hovedmålet for virksomheten er å utløse lønnsom næringsutvikling i bedrifter og regionale nærings- og kunnskapsmiljøer.

Ansvaret for SIVA lå tidligere i Kommunal- og regionaldepartementet, men ble overført til Nærings- og handelsdepartementet fra og med 1. januar 2002. Det er således i dag Nærings- og fiskeridepartementet som forvalter statens eierinteresser i statsforetaket, og bevilgningene til SIVA inngår i Nærings- og fiskeridepartementets budsjettproposisjon.

Reglementskomiteen foreslår i tråd med dette at ansvaret for budsjettkapitlene som gjelder SIVA, flyttes til næringskomiteen.

2.3.9 *Forskning*

I dag fremgår av det forretningsordenen at kirke-, utdannings- og forskningskomiteen behandler saker om «forskning, herunder forskning for landbruk, fiskeri og næringsliv».

Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen peker på at det kan vurderes om denne komiteens nåværende funksjon som koordinerende fagkomité i Stortinget for forskningspolitikken kunne fremgå direkte av reglene for saksfordeling. Komiteen behandler blant annet de tiårige langtidsplanene for forskningsfeltet som helhet.

Reglementskomiteen har videre vurdert den nærmere ansvarsdelingen mellom kirke-, utdannings- og forskningskomiteen og fagkomiteene. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen behandler saker som gjelder forskning for landbruk, fiskeri og næringsliv, mens øvrige fagkomiteer behandler forskningssaker under sine saksområder. Fordelingen av forsknings-

saker i forretningsordenen er derfor ikke helt konsekvent.

Forskningssaker som gjelder landbruk, fiskeri og næringsliv ble opprinnelig behandlet av de respektive fagkomiteer. I forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 145 (1991–92) ble disse sakene, etter forslag fra reglementskomiteen, lagt til den daværende utdannings- og forskningskomiteen. Et flertall i reglementskomiteen så det som fordelaktig at forskningssaker i større grad blir samlet i én komité og foreslo at forskning innen de nevnte saksområder ble lagt til utdannings- og forskningskomiteen. Et mindretall gikk inn for at forskningssakene fortsatt skulle behandles i de respektive fagkomiteer.

Samtlige departementer har i dag ansvar for forskningsformål. I Prop. 1 S. (2016–2017) er det på side 67 gitt en oversikt over bevilgninger til forskning- og utvikling over statsbudsjettet. De samlede bevilgninger til forsknings- og utviklingsformål fordelt på ulike departementer utgjør 34,5 mrd. kroner. 16,7 mrd. kroner ligger under Kunnskapsdepartementet, mens bevilgninger til forskning under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet utgjør til sammen 5,6 mrd. kroner. Den nåværende kirke-, utdannings- og forskningskomiteen behandler således om lag 2/3 av bevilgningene til forskningsformål. Øvrige bevilgninger er fordelt på ulike fagdepartementer og behandles i respektive fagkomiteer.

Reglementskomiteen flertall, alle unntatt medlemmet Rasmus Hansson, vil ikke foreslå endringer når det gjelder ansvarsdelingen mellom fagkomiteene og kirke-, utdannings- og forskningskomiteen på dette punkt.

Mindretallet, medlemmet Rasmus Hansson, mener at forskningssaker skal samles i utdannings- og forskningskomiteen for å sikre en strategisk og politisk helhetlig prioritering av forskningsmidlene. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen skal for å sikre samordning få uttalelser fra relevante fagkomiteer om forskningsmidler og strategier på deres fagområder.

En samlet reglementskomité mener at kirke-, utdannings- og forskningskomiteens koordinerende funksjon med fordel kan synliggjøres i forretningsordenen, og foreslår at § 14 nr. 7 justeres i tråd med dette.

2.3.10 *Småbåter/fritidsbåter*

Både næringskomiteen og transport- og kommunikasjonskomiteen har tatt opp spørsmålet om komitéplassering av saker om småbåter/fritidsbåter. Næringskomiteen, som har dette saksområdet i dag, mener slike saker mer naturlig hører hjemme i en annen komité.

Transport- og kommunikasjonskomiteen viser på sin side til at ansvaret for opplæring, fartsbegrensning og sikkerhetstiltak både på veg, i luften og i andre deler av sjøfarten, i dag ligger til transport- og kommunikasjonskomiteen. Transport- og kommunikasjonskomiteen mener det er naturlig at ansvaret for fritidsbåter ses i sammenheng med disse områdene.

Reglementskomiteen er enig i dette og foreslår at ansvaret for småbåter/fritidsbåter flyttes fra næringskomiteen til transport- og kommunikasjonskomiteen.

2.3.11 Nødnett

Transport- og kommunikasjonskomiteen viser til at komiteen til nå har hatt ansvaret for nødnett (i statsbudsjettet for 2017 kapittel 456/3456 Direktoratet for nødkommunikasjon). Komiteen påpeker at drift av nødnettet er en integrert del av beredskapsarbeidet, som i hovedsak sorterer under justiskomiteen. Nødnettet har gått fra å være utbygging av infrastruktur til å bli et spørsmål om operativ drift og koordinering mellom ulike beredskapsetater. Det er derfor naturlig å vurdere om saker som gjelder nødnett, bør flyttes til justiskomiteen.

Nødnett ble overført fra justiskomiteen til den nyopprettede transport- og kommunikasjonskomiteen i 2005 under henvisning til at utbyggingen av et nødnettsamband utgjorde en viktig del av utbyggingen av ny elektronisk infrastruktur. Reglementskomiteen er likevel enig i at man nå har gått over i en ny fase, som tilsier at spørsmålet bør vurderes på nytt. Reglementskomiteen viser i tillegg til at Direktoratet for nødkommunikasjon ble avviklet som eget direktorat fra 1. mars 2017, og at ansvar og funksjoner nå er overført til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Reglementskomiteen ser det på denne bakgrunn som naturlig at saksområdet tilbakeføres til justiskomiteen, som i dag har et generelt ansvar for saker som gjelder sivil beredskap.

2.3.12 Jan Mayen

Transport- og kommunikasjonskomiteen viser til at komiteen i budsjettarbeidet har ansvar for kapittel 1361/4361 Samfunnet Jan Mayen og Loran C. Disse budsjettkapitlene omfatter drift av samfunnet Jan Mayen og investerings- og driftsutgifter for navigasjonssystemet Loran C samt inntekter fra kioskdirift på Jan Mayen. Loran C er vedtatt avviklet fra 1. januar 2016 og vil således fases ut fra statsbudsjettet.

Transport- og kommunikasjonskomiteen mener at behandling av budsjettet for Jan Mayen bør ses i sammenheng med den øvrige politikken i Arktis – blant annet kan det være naturlig å se Jan Mayen og Svalbard i sammenheng.

Utenriks- og forsvarskomiteen behandler i dag saker som gjelder Svalbard og andre polarområder,

og ut fra et ønske om å se saker som gjelder Jan Mayen og Svalbard, i sammenheng foreslår reglementskomiteen at saker som gjelder Jan Mayen, overføres til utenriks- og forsvarskomiteen.

2.3.13 Budsjettet til Det kongelige hus

Flertallet i reglementskomiteen, alle unntatt medlemmet Marit Arnstad, mener at kontroll- og konstitusjonskomiteen i større grad bør rendyrke sin kontrollfunksjon og sitt ansvar for behandling av grunnlovssaker. Flertallet vil derfor foreslå at komiteens ansvar for budsjettsaker reduseres.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen fikk ansvaret for bevilgninger til Det kongelige hus i 2005 (jf. Innst. S. nr. 188 (2004–2005)). Ansvaret ble den gang overført fra den daværende familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, som en del av en prosess for å redusere arbeidsområdet til sistnevnte komite.

Kommunal- og forvaltningskomiteen viser i sitt brev til reglementskomiteen til at noen av komiteens medlemmer mener kommunal- og forvaltningskomiteen bør ha ansvaret for budsjettkapitlene til Kongehuset, ettersom komiteen allerede i dag har ansvaret for de kongelige eiendommene. Andre mente at ansvaret fremdeles bør ligge hos kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Flertallet i reglementskomiteen, alle unntatt medlemmet Marit Arnstad, mener behandling av budsjettkapitlene til Kongehuset i større grad bør ses i sammenheng med behandlingen av sakene som gjelder de kongelige eiendommene. Reglementskomiteen vil derfor foreslå at ansvaret for bevilgninger til Kongehuset overføres til kommunal- og forvaltningskomiteen.

Et mindretall, medlemmet Marit Arnstad, mener at ansvaret for behandlingen av budsjettkapitlene til Kongehuset fremdeles bør ligge i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

2.3.14 Budsjettet til Stortinget

Stortingets budsjett ble lagt til kontroll- og konstitusjonskomiteen da komiteen ble besluttet opprettet i 1992. Før dette lå Stortingets budsjett i det som den gang het familie- og administrasjonskomiteen.

Reglementskomiteen ga i Innst. S. nr. 145 (1991–92) side 16 følgende begrunnelse for blant annet å legge Stortingets budsjett til den nyopprettede komiteen:

«Reglementskomiteen finner at gode grunner kan tale for å samle de spesifikt konstitusjonelle og formelle parlamentariske saker hos en komité etter mønster av det svenske konstitusjonsutskottet. En slik løsning vil for øvrig være i samsvar med konklusjonen fra det utvalg som Presidentskapet oppnevnte i 1966 til å vurdere endringer i protokollkomiteens

arbeidsoppgaver mv. jfr. Dokument nr. 11 for 1968-69, men som den gang ikke ble gjennomført.»

Reglementskomiteens har, i likhet med bevilgninger til Kongehuset, vurdert om ansvaret for bevilgninger til Stortinget bør flyttes til en annen komite. Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet Marit Arnstad, foreslår at dette saksområdet, som et ledd i det nevnte forslaget om en større rendyrking av kontrollfunksjonen og ansvaret for behandlingen av grunnlovssaker, overføres til finanskomiteen.

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmet Marit Arnstad, mener at ansvaret for behandlingen av budsjettkapitlene til Stortinget fremdeles bør forbli i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

2.3.15 Saker vedrørende Ombudsmannsnemnda for Forsvaret

Ombudsmannsnemnda har som oppgave å bidra til å sikre de allmennmenneskelige rettigheter for Forsvarets personell og ved sitt arbeid også søke å medvirke til å effektivisere Forsvaret.

Meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret ble tidligere behandlet av forsvarskomiteen, men ble overført til kontroll- og konstitusjonskomiteen i forbindelse med sammenslåingen av utenrikskomiteen og forsvarskomiteen i 2009. Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt ansvaret bør tilbakeføres til fagkomiteen for forsvarssaker.

På den ene siden har Ombudsmannsnemnda, i motsetning til Riksrevisjonen, Sivilombudsmannen og EOS-utvalget, som har hele eller deler av forvaltningen som sine ansvarsområder, et ansvar avgrenset til en spesifikk sektor. Dette kan tale for at relevant fagkomité får ansvaret for å behandle årsmeldingen og andre saker som gjelder ombudsmannens virksomhet.

På den annen side kan det settes spørsmålsteget ved om det er riktig at den komité som behandler Forsvarets struktur, bevilgninger, organisering og rammer, også behandler ombudsmannens rapport.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Rigmor Andersen Eide, mener at både ansvaret for behandling av den årlige meldingen for Ombudsmannsnemnda for Forsvaret og ansvaret for behandling av budsjettet for ombudsmannsnemnda bør flyttes til utenriks- og forsvarskomiteen. Dette flertallet mener det er viktig at utenriks- og forsvarskomiteen får faglig innsikt i de problemstillinger som tas opp i Ombudsmannens årsmelding som grunnlag for sitt arbeid med lovsaker, bevilgninger og andre forsvarssaker.

Dette flertallet viser også til at selv om det i enkelte tilfeller kan være riktig med et fullstendig skille mellom kontroll- og tilsynsfunksjoner og annen virksomhet, kan hensynet til å kunne ivareta et helhetlig sektorperspektiv ofte tilsi at andre organisatoriske modeller bør velges. For eksempel er det innenfor statsforvaltningen ikke uvanlig at en statsråd, som en del av sitt sektoransvar, har ansvaret for både utøvende virksomhet og kontrollorganer. Eksempelvis ligger både ansvaret for å tilby befolkningen helsetjenester og ansvaret for Helsetilsynet under helse- og omsorgsministeren.

Mindretallet, medlemmet Rigmor Andersen Eide, mener at det er viktig å opprettholde et skille mellom de politiske beslutningene om Forsvaret og det som er ombudsmannens rolle og mandat for å ivareta personellet innenfor den til enhver tid vedtatte struktur. Det ligger i selve mandatet til ombudsmannen at nemnda skal sikre de allmennmenneskelige rettigheter for Forsvarets personell. For at denne ombudsmannsrollen skal ivaretas på en best mulig måte bør ikke budsjettet og årsmeldingen flyttes til utenriks- og forsvarskomiteen.

2.3.16 Saker vedrørende Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter

Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter ble opprettet ved lov 22. mai 2015 nr. 33 (NIM-loven). Det fremgår av loven § 11 at den nasjonale institusjonen årlig skal avgi en melding til Stortinget om institusjonens virksomhet og utviklingen av menneskerettighetssituasjonen i Norge.

I motsetning til det som gjelder øvrige faste organer for Stortinget, fremgår det ikke av forretningsordenen hvilken komité som skal behandle saker som institusjonen oversender Stortinget. Institusjonen avga sin første årsmelding 1. april 2016. Denne ble oversendt justiskomiteen for behandling. Tilsvarende fremgangsmåte ble fulgt for årsmeldingen for 2017. Budsjettet til institusjonen har imidlertid til nå vært behandlet av kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Reglementskomiteen foreslår at det nedfelles i forretningsordenen at alle saker som gjelder Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheters virksomhet, herunder altså både budsjett og årsmelding, skal behandles av justiskomiteen.

2.4 Særlig om kontroll- og konstitusjonskomiteen

2.4.1 Kontrollfunksjonen

Den nåværende kontroll- og konstitusjonskomité ble opprettet i 1992, og har i tillegg til behandling av grunnlovssaker kontroll med regjering og forvaltning som den viktigste oppgaven. Ordningen med en fast

komite som primært behandler kontroll, er i et historisk perspektiv den vanligste, men ikke den eneste. Fra 1972 til 1981 foregikk kontrollen i de respektive fagkomiteene, og selv om det har sine fordeler å samle kontrollfunksjonen i en komité, pekte Frøiland-utvalget (jf. Dokument nr. 14 (2002–2003) side 54) på at dette også har sine ulemper:

«Til forskjell fra de andre komiteene i Stortinget er kontrollkomiteen ikke sektorbasert, men har hele forvaltningen som sitt arbeidsområde. Det innebærer at komiteen ikke kan forventes å ha særskilt faginn-sikt i de sakene den behandler. Den eigner seg derfor bedre for å vurdere å realisere ansvar, enn for å la kontrollen munne ut i nye styringstiltak.»

Frøiland-utvalget la til grunn at dette blant annet kunne avhjelpest ved at komiteen konsulterte fagkomiteene ved å forelegge utkast til innstilling før avgivelse.

I denne sammenheng vises det til forretningsordenen § 15 sjette ledd hvor det fremgår at kontroll- og konstitusjonskomiteen selv i det enkelte tilfellet avgjør om den skal forelegge utkast til innstilling for berørte fagkomiteer for uttalelse.

Komiteen finner like fullt grunn til å peke på viktigheten av at også fagkomiteene – enten i samråd med kontroll- og konstitusjonskomiteen eller på egen hånd – også foretar kontroll med regjering og forvaltning innenfor de respektive fagområder. Reglementskomiteen kan her slutte seg til kontroll- og konstitusjonskomiteens egne merknader til Frøiland-utvalgets rapport i Innst. S nr. 210 (2002–2003) side 17:

«Komiteen vil for øvrig understreke betydningen av at også de øvrige komiteer følger opp og fører kontroll med utviklingen på sine egne områder.

Komiteen vil understreke viktigheten av en løpende vurdering av kontroll- og konstitusjonskomiteens arbeidsform og oppgaver. Statlig omorganisering, forvaltning av ikke rene økonomiske verdier som naturressurser mv., stiller kontrollarbeidet overfor nye utfordringer.»

Når det gjelder den særskilte kontrollkomiteen fører med oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder anmodninger til regjeringen etter forretningsordenen § 14 nr. 9 b, uttaler kontroll- og konstitusjonskomiteen selv i Innst. 285 S (2016–2017) følgende om forholdet til fagkomiteene:

«Komiteen vil i den forbindelse samtidig understreke at det er viktig at fagkomiteene i sine budsjettinnstillinger har en reell vurdering av hvorvidt anmodningsvedtakene er fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

Komiteen sender som ledd i sin behandling brev til stortingskomiteene som er berørt av anmodningsvedtakene. Det er i stor grad disse komiteene som har fremmet forslag til anmodningsvedtak i sine komitéinnstillinger, og det er derfor naturlig at de også vurderer regjeringens oppfølging. Følgende stor-

tingskomiteer har ikke hatt merknader til oppfølgingen av anmodningsvedtakene: arbeids- og sosialkomiteen, familie- og kulturkomiteen, finanskomiteen, kommunal- og forvaltningskomiteen og transport- og kommunikasjonskomiteen.

Etter komiteens oppfatning bør det tas opp til overveielse om det er grunn til å opprettholde en ordning der det er lagt til kontroll- og konstitusjonskomiteen å behandle den årlige stortingsmeldingen. En alternativ ordning kunne være at det blir lagt til fagkomiteene å foreta en systematisk oppfølging av relevante anmodningsvedtak i sine budsjettinnstillinger.»

Reglementskomiteen mener at det er viktig med en samlet og systematisk gjennomgang i Stortinget av oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder anmodninger til regjeringen. Komiteen går derfor inn for at ordningen med en årlig stortingsmelding opprettholdes, og at den overordnede kontrollfunksjonen blir værende i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Reglementskomiteen vil imidlertid understreke at det er viktig at også fagkomiteene har en reell vurdering av hvorvidt Stortingets vedtak er oppfylt. Det er i stor grad disse komiteene som har fremmet forslag til anmodningsvedtak i sine komitéinnstillinger, og det er derfor naturlig at de også vurderer regjeringens oppfølging.

Reglementskomiteen vil i denne forbindelse vise til at kontroll- og konstitusjonskomiteen ved behandlingen av den årlige meldingen til Stortinget om oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder anmodninger til regjeringen, har fulgt en uformell praksis der komiteen først velger å innhente uttalelser fra fagkomiteene som grunnlag for sine eventuelle merknader. Denne praksisen har ikke vært nedfelt i forretningsordenen. Reglementskomiteen mener at innhenting av en faglig og politisk vurdering fra ansvarlig fagkomité heretter også formelt bør inngå som en del av kontroll- og konstitusjonskomiteens saksbehandling av stortingsmeldingen om anmodningsvedtak. Reglementskomiteen foreslår derfor at prosedyren for involvering av fagkomiteene forankres eksplisitt i forretningsordenen.

2.4.2 Nærmere om komiteens kontroll med forvaltningen

Reglementskomiteen peker på at kjernen i kontrollvirksomheten til kontroll- og konstitusjonskomiteen er kontroll med forvaltningen og saker der Stortinget skal ta stilling til om hvorvidt konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende.

Begrepet «kontroll med forvaltningen», jf. forretningsordenen § 14 nr. 9, ble tatt inn i forretningsordenen ved behandlingen av Innst. S. nr. 146 (1991–92). Verken i presidentskapets innstilling eller i reglementskomiteens rapport, som er trykket som ved-

legg til innstillingen, er det imidlertid foretatt en nærmere avgrensning av begrepet.

Reglementskomiteen ser at selve uttrykket «kontroll med forvaltningen» gir et vidt spillerom innenfor de overordnede konstitusjonelle rammer som gjelder for Stortingets kontroll med forvaltningen. Komiteen viser for så vidt her til Fredrik Sejersted, *Kontroll og Konstitusjon* (2002), side 156, som legger til grunn at

«... ordlyden... ikke setter noen særlige skranke, og at kontrollkomiteen har fritt skjønn til å granske det den selve måtte finne nødvendig å ta opp av forhold i forvaltningen.»

Samtidig er det et alminnelige konstitusjonelt utgangspunkt at Stortinget bare kjenner statsråden. Johs. Andenæs/Arne Fliflet, *Statsforfatningen i Norge* (2006), side 494 har i denne sammenheng en noe annen tilnærming til ordlyden:

«Til tross for den vide ordlyd av bestemmelsen kan det ikke være meningen at komiteen skal være en generell kontrollinstans overfor forvaltningen, slik som Stortingets ombudsmann. Kontrollkomiteens undersøkelser må være begrenset til forhold som kan tenkes å føre til konstitusjonelt eller parlamentarisk ansvar for regjeringens medlemmer.»

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Marit Nybakk, Dag Terje Andersen, Ingjerd Schou, Helge André Njåstad, Rigmor Andersen Eide og Trine Skei Grande, slutter seg til sistnevnte standpunkt. Flertallet mener altså kontrollkomiteens undersøkelser kan og bør være begrenset til forhold som kan tenkes å føre til konstitusjonelt eller parlamentarisk ansvar for regjeringens medlemmer

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Marit Arnstad, Torgeir Knag Fylkesnes og Rasmus Hansson, konstaterer at kontrollfunksjonen ikke er nærmere avgrenset i forretningsordenen, og at det også er en viss uenighet om innhold og rekkevidde i den juridiske teorien. Den eventuelle utvikling som har skjedd i kontrollområdet til kontroll- og konstitusjonskomiteen, må sies å ha funnet sted innenfor de foreliggende rettslige rammer.

2.4.3 Mindretallsrettigheter – forretningsordenen § 15

Ifølge forretningsordenen § 15 første ledd kan en tredjedel av medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen beslutte at komiteen skal anmode en statsråd om å fremskaffe ønskede opplysninger om forhold som omfattes av Stortingets kontroll med forvaltningen. En tredjedel av komiteens medlemmer kan deretter beslutte at komiteen skal ta en slik

sak opp til behandling og selv foreta ytterligere undersøkelser i forvaltningen som anses nødvendig for dette.

Forretningsordenen skiller således mellom tre stadier:

- Komiteen kan anmode en statsråd om å fremskaffe opplysninger
- Komiteen kan åpne sak (initiativretten)
- Komiteen kan foreta ytterligere undersøkelser

I de tilfeller komiteen åpner sak avgir komiteen en innstilling, som behandles av Stortinget i plenum.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen reiste våren 2016 spørsmål om hvordan ordlyden i forretningsordenen § 15 første ledd annet punktum skal forstås. Konkret ønsket komiteen avklart mindretallsrettighetene på det tredje stadiet: Hva menes med at «komiteen... deretter... selv» kan foreta ytterligere undersøkelser når sak er åpnet?

En mulig tolkning innebærer at mindretallet i komiteen, i tillegg til altså å kunne beslutte å åpne sak, også kan beslutte at komiteen foretar påfølgende undersøkelser, for eksempel skrive brev til statsråden med spørsmål eller anmodning om innsyn i dokumenter. En annen mulig tolkning innebærer at påfølgende undersøkelser etter at sak er tatt opp til behandling, forutsetter flertall i komiteen.

Spørsmålet kan potensielt komme på spissen i situasjoner der komiteen er uenig i om en konkret undersøkelse skal foretas etter at kontrollsak er besluttet åpnet. Det kan også tenkes uenighet om selve fremgangsmåten for undersøkelsen. Det er for eksempel enighet om at komiteen skal skrive et brev, men uenighet om innholdet i dette.

Tolkingsspørsmålet, som ikke direkte er omtalt av Frøiland-utvalget, som foreslo mindretallsreglene, ble av kontroll- og konstitusjonskomiteen forelagt presidentskapet. Presidentskapet besluttet deretter at reglementskomiteen skulle vurdere problemstillingen.

Reglementskomiteen foreslår å presisere ordlyden, slik at det fremstår tydelig at mindretallsrettighetene også omfatter adgangen til å beslutte påfølgende undersøkelser etter at sak er åpnet. Til støtte for denne løsningen kan anføres at det fremstår urimelig om et mindretall i komiteen skal ha rett til å kreve sak åpnet, men deretter være avskåret fra å kreve ytterligere undersøkelser. Det kan videre fremstå formalistisk å ha ulike rettigheter for stadier som lett kan gli over i hverandre. Flertallet har også oppfattet det slik at det kontroll- og konstitusjonskomiteen selv har praktisert regelen slik.

2.5 Den utvidede utenriks- og forsvarskomite

2.5.1 Valgkomiteens funksjon

Etter forretningsordenen § 16 første ledd oppnevner valgkomiteen i tillegg til fagkomiteene nevnt

i § 12 også en utvidet utenriks- og forsvarskomiteé. Denne bestemmelsen har ved en inkurie ikke blitt opphevet tidligere. Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteés sammensetning følger nå direkte av § 16 tredje ledd, hvor det fremgår at den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé består av de ordinære medlemmene av utenriks- og forsvarskomiteen, Stortingets president og lederne av partigruppene (med mindre de allerede er medlemmer av komiteen). Reglementskomiteen foreslår på denne bakgrunn at § 16 første ledd oppheves, og at nåværende § 16 tredje ledd om komiteens sammensetning blir nytt første ledd.

2.5.2 Reglene om vararepresentasjon

Reglementskomiteen har videre vurdert reglene om vararepresentasjon i denne komiteen. Det følger av § 16 fjerde ledd at Stortingets første visepresident er varamedlem for Stortingets president, og at nestlederne i partigruppene er varamedlemmer for lederne i partigruppene. Det er ikke uvanlig at lederne av partigruppene allerede er medlemmer av utenriks- og forsvarskomiteen. For mindre partiers vedkommende vil leder av partigruppen også være eneste medlem fra partiet i komiteen. Dersom verken leder av partigruppen eller nestleder kan stille, vil vedkommende parti være uten representasjon i komiteen.

Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteen har som oppgave å drøfte med regjeringen viktige spørsmål vedrørende utenrikspolitikk, handelspolitikk, sikkerhetspolitikk og beredskap, herunder terrorberedskap. Reglementskomiteen mener på bakgrunn av komiteens særlige oppgave at det er viktig å legge til rette for at samtlige politiske partier kan delta på komiteens møter. Komiteen vil derfor foreslå at § 16 fjerde ledd suppleres med en bestemmelse om at dersom lederen for partigruppen allerede er medlem av komiteen, kan partiet i tillegg til nestleder utpeke ytterligere ett varamedlem for lederen for partigruppen. For å unngå for store variasjoner i deltakelsen fra møte til møte legges det til grunn at partigruppene oppnevner et fast varamedlem. For større partigrupper med flere medlemmer i utenriks- og forsvarskomiteen vil en slik regel kunne bidra til å opprettholde en forholdsmessig representasjon i komiteen i situasjoner hvor lederen for partigruppen har forfall.

2.6 Nedsettelse av særskilte komiteer og oppnevning av medlemmer til disse

Forretningsordenen § 18 åpner for at Stortinget, dersom tinget finner det nødvendig, unntaksvis kan nedsette særskilte komiteer for å behandle en enkelt sak eller saker av et bestemt slag. Det er Stortinget som beslutter at slike komiteer skal nedsettes, mens det er valgkomiteen som oppnevner medlemmer til komiteen.

Slike særskilte komiteer oppnevnes relativt sjelden. I 2011 oppnevnte Stortinget i møte 11. november 2011 en særskilt komité til å behandle redegjørelsene fra justisministeren og forsvarsministeren som ble holdt i Stortingsmøte 10. november 2011 om angrepene 22. juli 2011. I 2005 ble det på bakgrunn av Innst. S. nr. 141 (2004–2005) fra Stortingets presidentskap nedsatt en særskilt komité for avgivelse av innstilling om St. meld. nr. 17 (2004–2005) om makt- og demokratiutredningen, og i 1993 ble det på bakgrunn av Innst. S. nr. 38 (1993–94) fra Stortingets presidentskap nedsatt en særskilt komité som skulle avgi innstilling om oppnevning av en granskningskomisjon for å granske påstander om ulovlig overvåkning.

Reglementskomiteen vil vise til at særskilte komiteer erfaringsmessig benyttes i viktige saker hvor det gjør seg spesielt tunge politiske hensyn gjeldende. For å legge bedre til rette for Stortingets behandling av slike saker foreslår reglementskomiteen enkelte endringer i § 18. For det første foreslås det at det tas inn en regel om at innstilling om nedsettelse av en særskilt komité skal fremmes av Stortingets presidentskap. For det andre foreslår reglementskomiteen at også beslutning om oppnevning av medlemmer skal treffes av Stortinget i plenum, ikke av valgkomiteen. Det foreslås derfor at innstillingen fra Stortingets presidentskap også skal inneholde forslag til vedtak om sammensetning av den særskilte komité.

2.7 Komiteens møter når Stortinget ikke er samlet

Den tidligere høytidelige oppløsning av Stortinget i juni bortfalt etter grunnlovsvedtak 29. mai 1990, og Stortinget har i dag sin formelle funksjonstid ubeskåret frem til dagen før neste Stortings sammentreden, dvs. frem til «siste hverdag i september måned.», jf. Grunnloven § 80 annet ledd. Med «samlet» menes i dag perioden fra Stortinget konstitueres første hverdag i oktober til Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, jf. forretningsordenen § 37.

Det følger av forretningsordenen § 20 tredje ledd at en komité kan tre sammen også når Stortinget ikke er samlet, og at Stortingets administrasjon skal underrettes om slike komitéksamlinger. Bestemmelsen synes å være basert på en forutsetning om at det bare unntaksvis forekommer at komiteene møtes når Stortinget ikke er samlet. Reglementskomiteen viser til at det i dag er blitt vanlig at komiteene benytter perioden når Stortinget ikke har møter i plenum, og da særlig august og september måned, til komitémøter, høringer og gjennomføring av komitéreiser. Reglementskomiteen vil derfor foreslå at bestemmelsen i § 20 tredje ledd oppheves, da en ikke lenger ser behovet for en egen hjemmel i forretningsordenen for å

kunne beramme komitéksamlinger når Stortinget ikke er samlet.

Komiteen foreslår samtidig at henvisningen til § 20 tredje ledd i § 21 annet ledd oppheves.

2.8 Stemmelikhet ved valg i komiteene

Forretningsordenen § 26 annet ledd annet punktum slår fast at «bortsett fra ved valg» er komitéleders stemme utslagsgivende ved stemmelikhet.

Det har fra tid til annen oppstått tvil om valg av saksordfører er omfattet. I Innst. 259 S (2012–2013) slutter presidentskapet seg til ny § 26, ble som foreslått i Dokument 14 (2012–2013) «Rapport til Stortingets presidentskap fra arbeidsgruppen for innholdsmessig revisjon av Stortingets forretningsorden». I denne rapporten side 7 punkt 2.6 legges det nettopp til grunn at valg av saksordfører er et eksempel på slikt valg. Dette er også i tråd med hva presidentskapet uttalte i et brev til finanskomiteen fra 24. september 1996:

«Presidentskapet mener at det ved valg av leder-
skap og saksordførere i komiteene er riktig å trekke
analogien fra reglene i fo. § 45 bokstav b. Følgen av
dette er at komitélederens utslag ikke gjør utslaget
ved stemmelikhet ved slike valg.»

Tvilen på dette punkt kan etter komiteens oppfatning avhjelpes med en mindre tilføyelse i ordlyden:» ... bortsett fra ved valg, *herunder valg av saksordfører.*».

Komiteen viser for øvrig til drøftelse av krav om flertall ved avstemninger i komiteene under punkt 3.5.

2.9 Krav til flertall ved avstemning i komiteene

Forretningsorden § 26 har regler om avstemninger i komiteene. Etter første ledd er et komitévedtak gyldig «når minst tre femtedeler av medlemmene har vært til stede og avgitt stemme». Et spørsmål er om det kan være til grunn til å endre gyldighetskravet til simpelt flertall, dvs. ta inn «minst halvparten» i bestemmelsens ordlyd.

Kravet om tre femtedeler kom inn i forretningsordenen i 1927, for å skape harmoni med det daværende krav om at minst tre femtedeler av medlemmene måtte være tilstede for at Stortinget skulle være beslutningsdyktig. Tidligere krav var to tredjedeler, og også dette harmonerte med Stortingets beslutningsdyktighet. Da Grunnloven § 73 ble endret til et krav om alminnelig flertall for Stortingets beslutningsdyktighet i 1931, ble imidlertid kravet til beslutningsgyldighet i komiteene stående uendret.

Samsvar med Grunnloven kan tilsi at gyldighetskravet i forretningsordenen § 26 første ledd endres til et krav om alminnelig flertall. Man vil da også unngå den tolkningstvil som oppstår der tre

femtedeler ikke utgjør noe helt tall, for eksempel 7,2 medlemmer. Fra tid til annen har det oppstått usikkerhet om det i slike tilfeller vil være krav om 7 stemmer, som er det matematisk mest logiske, eller 8 stemmer fordi ordet «minst» tilsier at 7 stemmer ikke er tilstrekkelig.

På den annen side har kravet om tre femtedeler stått uendret i nesten 90 år. Dette tilsier en viss forsiktighet med å foreta endringer. Kravet må videre antas å ha en viss disiplinerende effekt på oppmøtet i komiteene. I tillegg gjelder et skjerpet krav om beslutningsdyktighet for Stortinget i grunnlovssaker – da kreves det fremdeles to tredjedeler.

Komiteens flertall, alle unntatt Helge André Njåstad og Torgeir Knag Fylkesnes, mener det ikke er tilstrekkelig behov for å endre gyldighetskravet. Den eventuelle tolkningstvil som foreligger kan etter flertallets oppfatning løses ved å ta inn «avrundet opp til nærmeste hele tall» i bestemmelsen. Dette gjelder både når desimalen er 0,6-0,9, og når den er 0,01-0,5. Gyldighetskravet må anses som en form for mindretallsbeskyttelse, og både praksis og begrepet «minst» trekker i retning av at det alltid må rundes fullt opp til nærmeste hele tall.

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Helge André Njåstad og Torgeir Knag Fylkesnes, mener gode grunner taler for å endre gyldighetskravet til simpelt flertall. Dette skaper harmoni med Grunnlovens bestemmelser om beslutningsdyktighet for Stortinget i plenum.

2.10 Komitehøringer samtidig med møter i plenum

Etter forretningsordenen § 27 tredje ledd er det ikke adgang til å avholde høring i komiteene under behandlingen av grunnlovsforslag i Stortinget. Det er heller ikke adgang til å holde åpen kontrollhøring når det er møte i Stortinget, bortsett fra under den ordinære spørretimen.

Bestemmelsen har tidligere vært endret flere ganger. Opprinnelig var regelen at det ikke var adgang til å holde åpen høring når det var møte i Stortinget. Regelen ble i Innst. S. nr. 8 (1995–96) begrunnet med to hensyn. For det første ble det vist til misnøye blant en del representanter, særlig i de små partiene, med at komitémøter holdes samtidig med møter i tinget. For det andre ble det vist til at mediene og publikums oppmerksomhet om stortingsmøtene kan bli enda mindre når det samtidig foregår en åpen komitéhøring.

I Innst. S. nr. 91 (2001–2002) gikk et flertall i presidentskapet inn for å tillate at åpne høringer kun-

ne holdes samtidig med ordinær spørretime på grunn av de praktiske problemene komiteene i noen tilfeller hadde med å avvikle høringer utenom plenumstiden.

I Innst. 199 S (2010–2011) vurderte presidentskapet spørsmålet på nytt på bakgrunn av at det var gjort endringer i reglene om møtepausene. Presidentskapet viste da til at erfaringene etter at ordningen ble etablert i 2002 tilsa at oppmerksomheten rundt – og deltakelse i – debattene i salen ikke nødvendigvis ble endret selv om enkelte komitéhøringer holdes samtidig med møter i plenum. Bestemmelsen ble derfor endret slik at det ikke var adgang til å holde *åpen kontrollhøring* når det er møte i Stortinget, bortsett fra under den ordinære spørretime. Presidentskapet understreket likevel at særlig hensynet til de mindre partiene, taler for å spre møtevirksomheten, slik at representantene gis mulighet til å delta både i komitéaktiviteter og i debattene i plenum. Presidentskapet understreket også at komiteene fortsatt burde bestrebe seg på å legge åpne høringer til dager der det ikke er lagt opp til møter i plenum, og viste til at langtidsplanen er lagt opp med dette for øyet. Det særskilte unntaket for åpen kontrollhøring ble begrunnet med at kontrollhøringer som regel er forbundet med større oppmerksomhet og bruk av ressurser i Stortingets administrasjon enn øvrige komitéhøringer.

Gjennom behandlingen av Innst. 259 S (2012–2013) ble det presisert i forretningsordenen at det ikke er adgang til å holde høringer i komiteene mens grunnlovsforslag behandles i plenum. Som begrunnelse ble det vist til at det kan være av stor betydning både for resultatet og for den enkelte representant at alle har anledning til å være tilstede under debatten og voringen over grunnlovsforslag.

Det er i dag ikke uvanlig at det holdes høringer samtidig med at det er møter i salen. Dette skaper utfordringer for representanter som ønsker å delta på både høringer i egen komité og debatter i plenum. På den ene side er høringer et viktig bidrag for å opplyse saker som er til behandling i fagkomiteene, og respekten for høringsinstanser som stiller i høringer tilsier også at komiteens medlemmer er tilstede på høringene. På den annen side er det ønskelig at representantene kan prioritere deltakelse i debatter i Stortingets plenum, også utenfor saksområdet til den komité vedkommende er medlem av. Dette gjelder spesielt viktige generelle politiske debatter som for eksempel frontaledebatten og finansdebatten. Utfordringene er generelt større for mindre partier med én eller et fåtalls representanter på Stortinget. Disse partiene er avhengige av at en og samme representant kan dekke både arbeidet i egen komité og debatter i plenum om saker innenfor andre komiteers saksområder. Dette taler etter reglementskomiteen syn for at høringer ikke bør tillates samtidig med møter i plenum.

På generelt grunnlag vil reglementskomiteen peke på at møter i plenum bør prioriteres av representantene. Dette hensynet gjør seg ikke bare gjeldende når det gjelder berammelse av tidspunkter for høringer, men også når det gjelder gjennomføring av komitéreiser, deltakelse på reiser som medlem av internasjonale delegasjoner oppnevnt av Stortinget eller annet fravær.

Reglementskomiteen ser samtidig at et absolutt forbud mot å holde høringer samtidig med møter i salen vil kunne gjøre det praktisk vanskelig å gjennomføre høringer. Dette gjelder spesielt perioder i juni og desember hvor Stortinget også har møter i plenum på mandager og fredager.

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Marit Nybakk, Dag Terje Andersen, Ingjerd Schou, Helge André Njåstad og Trine Skei Grande, har etter en konkret avveining av de ulike hensyn, hvor en har lagt spesiell vekt på de mindre partienes mulighet til å ivareta de ulike funksjoner som tilligger vervet som stortingsrepresentant, kommet til at det foreslås å ta inn en presisering i forretningsordenen § 27 tredje ledd om at høringer fortrinnsvis bør holdes på tidspunkter som ikke sammenfaller med møter i Stortinget. Formuleringen legger en klar føring i retning av at møtefrie dager og uker primært bør benyttes for avholdelse av høringer, samtidig som en åpner for en viss fleksibilitet.

For å understreke at høringer samtidig med møter i Stortinget bare bør forekomme unntaksvis, foreslår flertallet videre at slike høringer forutsetter samtykke fra Stortingets presidentskap. Spesielt i perioder med stor arbeidsmengde i Stortinget vil det være aktuelt å utvise fleksibilitet ved å tillate høringer samtidig med møter i Stortinget. Samtykke bør normalt ikke gis i saker hvor det foreligger mistillitsforslag mot medlemmer av regjeringen, eller dersom regjeringen stiller kabinettsspørsmål. I en del tilfeller vil det imidlertid først kort tid før debatten bli klart at det vil foreligge mistillitsforslag eller kabinettsspørsmål. I slike tilfeller bør det gitte samtykket tas opp til ny vurdering av presidentskapet. Det bør da foretas en konkret vurdering, der konsekvensene for de involverte ved å avlyse eller flytte høringen veies opp mot hensynet til de aktuelle komitémedlemmenes muligheter for tilstedeværelse under debatten.

Mindretallet, medlemmene Rigmor Andersen Eide, Marit Arnstad, Torgeir Knag Fylkesnes og Rasmus Hansson, mener at gjeldende bestemmelser bør videreføres. Stortingsrepresentantene er folkets valgte representanter fra landets ulike fylker. For å kunne ivareta denne tillitsmannsfunksjonen er det viktig at repre-

sentantene også kan avsette tilstrekkelig tid til arbeid i sine respektive hjemfylker. Dersom det som hovedregel ikke skal være adgang til å gjennomføre høringer samtidig med møter i plenum, vil representantenes tid i større grad bli bundet opp i hovedstaden på bekostning av arbeid i eget valgdistrikt. En endring av dagens ordning vil i tillegg svekke komiteenes muligheter til å gjennomføre høringer i travle perioder.

2.11 Komiteens behandling av representantforslag

2.11.1 Uttalelse fra statsråden

Forretningsordenen § 30 første ledd første punktum bestemmer at en statsråd «bør» gis anledning til å uttale seg der komiteen mener et representantforslag helt eller delvis bør imøtekommes og saken samtidig egner seg for avgjørelse i Stortinget uten nærmere redegjørelse. Det kan reises spørsmål om ikke «bør» bør endres til «skal». Arbeidsgruppen som vurderte endringer i forretningsordenen i 2013 la til grunn at «bør» her skal tolkes som «skal», jf. Dokument 14 (2012–2013):

«I gjeldende § 29 er det fastsatt at statsråden skal få anledning til å uttale seg om et representantforslag dersom komiteen «... finner at et representantforslag helt eller delvis bør imøtekommes og at saken egner seg for avgjørelse i Stortinget uten nærmere utredning». Denne bestemmelsen foreslås opprettholdt...»

I tidligere § 29 annet ledd het det dessuten:

«Hvis komiteen finner at forslaget helt eller delvis bør imøtekommes og at saken egner seg for avgjørelse i Stortinget uten nærmere utredning, bør realitetsinnstilling avgis etter at statsråden har hatt anledning til å uttale seg».

Reglementskomiteen mener at ordlyden i forretningsordenen på dette punktet ikke bør åpne for unødige tolkningstvil. Det foreslås derfor å endre «bør» til «skal», slik at det, i tråd med gjeldende forståelse, fremgår klart at statsråden alltid skal gis anledning til å uttale seg i disse tilfellene.

2.11.2 Utforming av innstilling til Stortinget

Forretningsordenen § 30 annet ledd har regler om hva en innstilling kan gå ut på ved behandling av et representantforslag. Tre mulige utfall er angitt: *avvisning* (når komiteen mener Stortinget av formelle grunner ikke bør ta representantforslaget til realitetsbehandling – brukes sjelden), *utredning og uttalelse fra regjeringen* (når komiteen mener det er behov for ytterligere utredning før det tas realitetsstandpunkt – brukes også sjelden) og *vedlegges protokollen*, even-

tuel i tillegg til andre forslag (brukes i alle andre tilfeller – og er det klart vanligste alternativet).

Reglementskomiteen mener det bør tydeliggjøres at komiteen også kan innstille på at forslaget helt eller delvis skal vedtas. Dette alternativet fremgår ikke direkte av annet ledd, men er forutsatt både i § 30 første ledd («Hvis komiteen finner at et representantforslag helt eller delvis bør imøtekommes ...») og i annet ledd som alternativ ved siden av vedlegges protokollen («... eventuelt i tillegg til andre forslag»).

Arbeidsgruppen som vurderte endringer i forretningsordenen i 2013 uttalte da også følgende i Dokument 14 (2012–2013):

«En tilråding om at representantforslaget «vedlegges protokollen» vil naturligvis ikke være til hinder for at det også fremmes tilråding om andre vedtak, i tråd med forslagene i representantforslaget eller andre forslag i tilknytning til saken.»

Det er ikke tvilsomt at komiteen (eventuelt komiteens flertall) kan innstille på (tilrå) at representantforslaget helt eller delvis skal vedtas, og dette bør derfor inntas direkte i ordlyden i § 30 annet ledd sammen med de andre alternativene. For øvrig mener reglementskomiteen det er bedre å bruke formuleringen «vedta» enn «imøtekomme», selv om sistnevnte begrep brukes i § 30 første ledd. Første ledd må sies å ta sikte på en mer midlertidig situasjon, der forslaget ligger an til å bli vedtatt – men hvor statsråden skal uttale seg før avgjørelsen treffes.

Reglementskomiteen mener videre det er et sentralt spørsmål om det også bør fremgå tydeligere at en innstilling kan gå ut på at representantforslaget ikke skal vedtas. Denne problemstillingen ble drøftet også av forrige reglementskomite, som da valgte å endre forretningsordenen slik at det ikke lenger skulle være anledning til å vedta at forslaget «ikke bifalles». Begrunnelsen var i korte trekk at en innstilling fra flertallet om at forslaget skal «vedlegges protokollen» er tilstrekkelig fordi man gjennom å stemme imot mindretallets forslag, kombinert med å angi standpunkt i merknader og debatt, får frem at man er imot representantforslaget. Det vises her til Dokument 14 (2012–2013):

«I siste punktum i den gjeldende bestemmelsen er det fastsatt at dersom komiteen finner at forslaget ikke bør gis tilslutning, bør den «uten videre fremme innstilling om at forslaget ikke bifalles». Denne bestemmelsen er uheldig av flere grunner. For det første er det ikke nødvendig å gi uttrykkelig tilråding om at representantforslaget ikke bifalles. Det vil være tilstrekkelig at man gjør rede for sitt syn i merknadene i innstillingen, og så stemmer imot andre fraksjoners forslag om å vedta representantforslaget. Hvis det i tillegg gis en tilråding om at «Representantforslag X bifalles ikke», må det votes over denne også. De som er imot forslaget, vil

dermed måtte stemme imot det to ganger (og vice versa for de som er positive til det).

For det andre er et representantforslag et dokument (Dokument 8:X) som inneholder ett eller flere forslag og som ligger til grunn for komiteens behandling av saken. Når komiteen gir innstilling til Stortinget om saken, er det innstillingen som er grunnlag for Stortingets behandling. Det voteres altså over forslag i innstillingen, ikke over representantforslaget som ligger til grunn for komiteens behandling. Dette er helt på linje med behandlingen av proposisjoner fra regjeringen. Det blir derfor litt upresist hvis komiteen skal be Stortinget om å «ikke bifalle» representantforslaget.

Det kan likevel tenkes tilfeller der komiteen har behov for å «utkvittere» et representantforslag, for eksempel dersom ingen komitémedlemmer stiller seg bak noen del av forslaget, slik at det ikke blir fremmet noe forslag til materielt vedtak som det kan voteres over. En mulighet kan være å reservere tilrådingen «Representantforslag X vedtas ikke» til denne typen situasjoner.

Arbeidsgruppen vil imidlertid foreslå en annen løsning som kan fungere i alle de ovennevnte tilfellene: Det kan tas inn en regel om at det i alle tilfeller skal gis innstilling om at representantforslaget – som et dokument – «vedlegges protokollen». I så fall vil representantforslaget som ligger til grunn for saken alltid «utkvitteres», slik man utkvitterer en stortingsmelding etter debatten og etter votering over eventuelle forslag i tilknytning til den, ved å vedta at meldingen «vedlegges protokollen». Det vil da ikke være nødvendig å gi en egen tilråding om at representantforslaget «ikke vedtas» i tillegg til at man stemmer imot andre fraksjoners forslag til vedtak.

(...)

Arbeidsgruppen foreslår altså at det presiseres i nye § 30 annet ledd at komiteen ved behandling av representantforslag bare kan gi tilråding om de nevnte vedtaksformene, og i hvilke tilfeller de forskjellige tilrådingene er aktuelle. Arbeidsgruppen understreker at en slik regel om hvilke tilrådingar komiteen kan gi, ikke vil hindre Stortinget i å fatte de vedtak Stortinget vil, som konklusjon på eller i tilknytning til saken.»

Reglementskomiteen ser at den løsning som ble valgt, og som i dag er gjeldende, har sine lovtekniske og voteringsmessige fordeler. Det er likevel en betydelig innvending at man i komiteen må innstille på «vedlegges protokollen» også når man ønsker å innstille på at forslaget ikke skal vedtas. Utenforstående som kun leser selve tilrådingen i innstillingen, kan lett misforstå hva komiteens innstilling egentlig går ut på. Det er også uheldig at man ikke kan få markert sin motstand mot representantforslaget i tilrådingen. Reglementskomiteen mener derfor at man bør gå tilbake til en løsning som innebærer at det gis anledning til å innstille på at representantforslaget ikke skal vedtas.

Reglementskomiteen ser at dette alternativet ikke eksisterer når komiteen avgir innstillinger ved behandling av proposisjoner. Her markeres uenighet ved fremsettelse av mindretallsforslag eller ved at man stemmer imot flertallets forslag. Reglementsko-

miteen mener imidlertid at det ikke bør innby til de helt store problemer å operere med ulike former for vedtak avhengig av hva slags sak komiteen behandler.

Et ytterligere spørsmål blir om «vedlegges protokollen» bør beholdes som alternativ. I dag fungerer alternativet som en ren utkvittering, som alltid skal inntas i innstillingen.

«Vedlegges protokollen» har imidlertid i noen tilfeller også sin bakgrunn i ønsket om et slags mellomstandpunkt til representantforslaget:

- Man er eksempelvis ikke enig i at forslaget skal vedtas i den formen det er fremsatt, men mener forslaget har gode intensjoner eller lignende.
- Statsråden er blitt forelagt representantforslaget og har meddelt komiteen at forslaget er under utredning eller på annen måte skal følges opp.

Reglementskomiteen mener det er lite gunstig å beholde «vedlegges protokollen» som et sidestilt alternativ til at forslaget foreslås vedtatt eller ikke vedtatt. Som nevnt kan et slikt mellomstandpunkt ikke inntas ved behandling av proposisjoner. Det kan videre bli unødig komplisert å måtte stemme over tre alternativer i salen. Man bør for eksempel unngå en situasjon der «vedlegges protokollen» blir satt opp mot «ikke vedtas» under avstemmingen i salen.

Reglementskomiteen foreslår at man beholder «vedlegges protokollen», men kun som et subsidiært alternativ som bare kan benyttes dersom det i komiteen ikke er flertall for noe annet. «Vedlegges protokollen» skal derfor utelukkende benyttes dersom det ikke er mulig å etablere flertall for eller imot forslaget (eller annet forslag), avvisning eller utredning / uttalelse.

Det følger av dette at innstillingen heller ikke skal ha med «vedlegges protokollen» som ren utkvittering. Først når det ikke er flertall for noen av de øvrige alternativene, skal innstillingen gå ut på at representantforslaget foreslås vedlagt protokollen. Reglementskomiteen mener dette også har den fordel at man unngår å måtte stemme over «vedlegges protokollen» i saker der innstillingen allerede inneholder et annet forslag, noe som nå formelt sett er påkrevd.

2.12 Frister i budsjettarbeidet

Frister for budsjettbehandlingen er gitt i forretningsordenen § 43 og bevilgningsreglementet:

- Statsbudsjettet legges frem for Stortinget senest innen seks dager etter Stortingets åpning (forretningsordenen § 43 første ledd og bevilgningsreglementet § 8).
- Tillegg til eller endringer i budsjettforslaget må fremmes innen 10. november (bevilgningsreglementet § 8).

- Senest 20. november skal finanskomiteen avgi innstilling om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet (forretningsordenen 43 tredje ledd).
- Fagkomiteens budsjettinnstillinger skal behandles av Stortinget senest innen 15. desember (forretningsordenen 43 sjette ledd).
- Eventuell samleproposisjon om endringer i statsbudsjettet legges frem senest 15. mai (forretningsordenen 43 syvende ledd).
- Finanskomiteen avgir innstilling om disse senest annen fredag i juni (43 syvende ledd).

Finanskomiteen har foreslått å endre disse fristene. Bakgrunnen for disse forslagene om endrede frister er de senere års arbeid med statsbudsjettet som gjentatte ganger har endt med at gjeldende frister har blitt fraveket for å kunne gi tilstrekkelig rom for pågående forhandlinger. Det foreslås at samtlige frister fremgår av forretningsordenen, samt at fristene skrives på en standardisert form. Nærmere bestemt foreslås det:

- Tillegg til eller endringer i forslag til statsbudsjettet må fremmes senest andre fredag i november. Tilsvarende endring gjøres i bevilgningsreglementet § 8.
- Senest fjerde fredag i november skal finanskomiteen avgi innstilling om nasjonal budsjettet og statsbudsjettet.
- Fagkomiteenes budsjettinnstillinger skal behandles av Stortinget senest tredje fredag i desember.
- Eventuell kongelig samleproposisjon om endringer i statsbudsjettet legges frem senest andre fredag i mai i budsjettåret.

Reglementskomiteen er enig i finanskomiteens forslag og fremmer forslag til endringer i forretningsordenen § 43 og bevilgningsreglementet § 8 i tråd med dette.

2.13 Frister for fremleggelse av proposisjoner og meldinger fra regjeringen, representantforslag og interpellasjoner

Som det fremgår ovenfor under punkt 2.12 er det fastsatt konkrete frister for fremleggelse av statsbudsjettet, tillegg til eller endringer i forslag til statsbudsjettet og samleproposisjon om endringer i statsbudsjettet om våren. Ellers er det i dag som hovedregel lagt til grunn at saker må fremmes før midten av april for at de skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før forhandlingene avbrytes før sommeren. Dette formidles til Statsministerens kontor i brev fra Stortingets presidentskap.

Forretningsordenen fastsatte tidligere konkrete frister for fremsettelse av proposisjoner og meldinger, og fristene har vært endret flere ganger. Da budsjettåret ble gjort sammenfallende med kalenderåret i 1959, og avslutningen av Stortinget ble satt til an-

nen fredag i juni måned, ble fristen for fremleggelse av proposisjoner satt til 10. januar, mens fristen for meldinger ble satt til 1. mars. Etter at det var kommet til uttrykk en del misnøye med de fastsatte frister, ble fristen i 1966 endret til 10. april. Unntak fra fristen forutsatte særskilt vedtak fra Stortinget. Våren 1972 vedtok Stortinget at fristen skulle oppheves med umiddelbar virkning. Som begrunnelse for endringen fremgår følgende av presidentskapets innstilling (Innst. S. nr. 153 (1971–72)):

«Hensikten med bestemmelsen har vært å oppnå en jevnere fordeling av arbeidet i Stortinget. Det har imidlertid vært vanlig at nettopp ved fristens utløp blir Stortinget forelagt et meget stort antall saker. Det må antas at enkelte av disse saker kunne ha vært fremmet tidligere, men forvisningen om at en stadig er «innenfor fristen» synes å føre til at en del saker blir unødig forsinket. Bestemmelsen synes derfor å ha virket mot sin hensikt.

Presidentskapet mener at uten noen fastsatt frist vil Stortinget kunne behandle sakene i tur og orden etter som de blir fremmet. Saker som kommer sent, og da særlig de som vil kreve meget arbeid i Stortinget, vil Regjeringen måtte regne med å ha mindre sjanse til å få behandlet i vårsesjonen. Det vil da i første rekke bli Regjeringen som må prioritere saker som den ønsker fremmet for Stortinget så tidlig at de kan påregnes å bli behandlet i vårsesjonen.»

Det er fremdeles en utfordring at mange saker fremlegges sent fra departementene, og at Stortinget hvert år derfor må håndtere svært mange saker i løpet av kort tid frem mot sommeren. Mange saker blir fremsatt i tilknytning til den fristen som presidentskapet hvert år formidler – vanligvis «midten av april». Utviklingen synes også å tilsi at stadig flere saker kommer senere enn dette. Reglementskomiteen mener denne situasjonen er uheldig av flere grunner. I tillegg til den uforholdsmessig store arbeidsmengden som gjelder alle representantene før forhandlingene avbrytes i juni, rammes de mindre partene gjerne særskilt hardt. Når svært mange saker skal behandles parallelt og raskt, vil det i mange tilfeller være vanskelig, eller nærmest umulig, for de mindre partiene å behandle sakene på en forsvarlig måte.

Reglementskomiteen vil derfor foreslå at man igjen inntar en konkret frist i forretningsordenen for når regjeringen senest må legge frem proposisjoner og meldinger for at de skal påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni. Komiteen mener 10. april er en hensiktsmessig dato. En slik frist vil kunne legge et sterkere press på departementene, slik at de får frem saker i rimelig tid før forhandlingene før sommeren avsluttes.

Reglementskomiteen ser at en slik frist, slik tidligere erfaring med konkrete frister viser, vil kunne ha den virkning at departementene venter helt frem til fristen med å legge frem saker, slik at en får en opp-

hopning av saker mot slutten av sesjonen. Reglementskomiteen vil derfor understreke at det fremdeles er viktig at saker fremmes jevnt gjennom året, og at departementene av hensyn til saksavviklingen i Stortinget oppfordres til å legge frem saker før siste frist.

Reglementskomiteen foreslår videre at Stortinget, etter søknad fra statsråden, skal kunne gjøre unntak fra fristen. Søknaden fremsettes for Stortingets presidentskap, som avgir innstilling i spørsmålet. Det er flere forhold som kan tilsi at unntak fra fristen bør kunne gjøres: Saken har et særlig hastepreg, eller den aktuelle fagkomite er enig i at saken kan og bør behandles før fristen. Det er naturlig at presidentskapet konsulterer fagkomiteen og eventuelt også lederne for partigruppene før innstilling avgis. Spesielt vil det kunne være aktuelt å konsultere ledere for partigrupper som ikke er representert i den aktuelle fagkomité.

For å unngå at unntak fra fristen 10. april blir gitt i strid med mindre partiers ønsker, mener reglementskomiteen at det bør tilstrebes enighet før Stortinget treffer sin beslutning. Selv om unntak kan gjøres med alminnelig flertall, peker reglementskomiteen på at en viktig intensjon med fristregelen nettopp er å beskytte mindre partier som ikke har ressurser til å kunne håndtere den store saksmengden som skal behandles før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni.

Interpellasjoner og representantforslag er en medvirkende årsak til at arbeidsmengden i Stortinget blir stor før sommeren. Reglementskomiteen har derfor vurdert om det på tilsvarende måte bør innføres en konkret frist for fremsettelse av interpellasjoner og representantforslag. Reglementskomiteen mener at det bør fastsettes en slik frist, men at fristen for representantene kan settes noe senere enn fristen for fremleggelse av proposisjoner og meldinger fra regjeringen. Ved at fristen settes noe senere vil representantene ha oversikt over hvilke proposisjoner og meldinger som er fremmet av regjeringen, og kan hensynta dette ved vurderingen av om det skal fremsettes et representantforslag eller en interpellasjon. Reglementskomiteen foreslår at fristen settes til 1. mai for at representantforslag og interpellasjoner skal kunne påregnes å bli behandlet før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni. På lik linje med proposisjoner og meldinger foreslås det at Stortinget etter innstilling fra Stortingets presidentskapet kan gjøre unntak fra fristen.

2.14 Ubegrenset taletid i «alminnelige politiske debatter»

Hovedregelen er at en taler i Stortinget kan ha ordet to ganger i en debatt samt få ordet til en kort

merknad. I forretningsordenen § 51 tredje ledd bokstav a annet punktum er følgende unntak oppstilt:

«I alminnelige politiske debatter gjelder begrensningen ikke for statsministeren og lederne i partigruppene».

Det er lang praksis for å anse følgende tre debatter som «alminnelige politiske debatter»:

- trontaledebatt
- debatt om regjeringserklæring
- debatt etter den årlige utenrikspolitisk redegjørelse

Fra tid til annen har det imidlertid oppstått tvil om også finansdebatt er å anse som en alminnelig politisk debatt. I innstillingen fra reglementskomiteen i 1989 (jf. Innst. S. nr. 232 (1988–89) s. 62) het det at:

«... det kan være noe tvilsomt hvilke debatter som går inn under denne bestemmelsen. Det er klart at den gjelder trontaledebatt, debatt om regjeringserklæring, og utenriksdebatt. I følge praksis gjelder den også for finansdebatter».

Dette ble også fulgt opp i praksis. Under budsjettdebatten i desember 2015 oppsto det likevel igjen tvil om hvorvidt debatten var å anse som en «alminnelig politisk debatt». Reglementskomiteen mener derfor at gode grunner taler for at finansdebatt nevnes eksplisitt i § 51 tredje ledd bokstav a.

Reglementskomiteen har videre vurdert om også debatter etter andre type redegjørelser enn den årlige utenrikspolitiske redegjørelse bør omfattes av unntaket. Etter § 45 første ledd kan Stortinget avgjøre om en redegjørelse skal

- a. umiddelbart følges av en debatt
- b. føres opp til behandling i et senere møte
- c. sendes til en komité, eller
- d. vedlegges protokollen

For debatter som umiddelbart følger etter redegjørelser i bokstav a), er det gitt særlige regler om fordeling av taletid i § 45 annet ledd. Når det gjelder debatter som føres opp til behandling i et senere møte etter bokstav b), er det imidlertid ikke gitt særskilte regler ut over de generelle regler som følger av § 51. Reglementskomiteen mener at også slike debatter bør anses som «alminnelige politiske debatter», slik at begrensningen i taletid ikke gjelder for statsministeren og lederne i partigruppene. Reglementskomiteen legger særlig vekt på at det i slike tilfeller ikke foreligger en komitéinnstilling som grunnlag for debatten. De to halvårslige EU/EØS-redegjørelsene vil være eksempler på slike debatter.

2.15 Lengden på taletid i debatter

Forretningsordenen § 52 regulerer taletiden for den enkelte taler i det som gjerne omtales som «frie

debatter». I praksis, blant annet ved behandling av komitéinnstillinger, følges gjerne regelen i § 51 første ledd, som fastsetter at forsamlingen ved innledning av en debatt etter forslag fra presidenten kan vedta å begrense varigheten av debatten og fordele taletiden mellom gruppene. Et slikt vedtak medfører at den enkelte taler kan gis kortere taletid enn det som er fastsatt i § 52.

Etter § 52 første ledd første punktum må taletiden ikke overskride 30 minutter i første innlegg, ti minutter i annet innlegg og tre minutter i eventuelle følgende innlegg. Inntil endring i 1989 var de tilsvarende grensene for første og andre innlegg henholdsvis én time og 20 minutter. Reglementskomiteen viser til at det i dag er relativt sjelden at første innlegg varer så lenge som 30 minutter, og foreslår på denne bakgrunn at lengden på første innlegg som hovedregel reduseres til inntil 15 minutter. Reglementskomiteen ser imidlertid at det unntaksvis, for eksempel i særlig viktige eller komplekse saker, kan være behov for lengre taletid enn 15 minutter for første innlegg. Det foreslås derfor at det i saker hvor det vedtas et debattopplegg i medhold av § 51 første ledd, også åpnes for at den enkelte taler kan gis lengre taletid enn det som er fastsatt i § 52.

Redegjørrelser fra medlemmer av regjeringen faller utenfor de generelle bestemmelsene om taletidens lengde. Redegjørrelser reguleres særskilt av § 52 første ledd annet punktum.

2.16 Internasjonale delegasjoner

Ordningen med oppnevning av stortingsrepresentanter til internasjonale delegasjoner er ikke regulert i forretningsordenen. Reglementskomiteen vil likevel fremme forslag om opprettelse av to nye faste delegasjoner.

Stortinget oppnevner etter fast praksis medlemmer til faste delegasjoner for internasjonalt samarbeid. Arbeidet i slike delegasjoner anses ikke som del av utøvelsen av selve stortingsvervet, og det er derfor, i motsetning til det som gjelder for komitéreiser, fast praksis at representantene innvilges permisjon for deltakelse på reiser som medlem av slik delegasjon. Spørsmålet om opprettholdelse av godtgjørelse på slike reiser som varer ut over 14 dager er regulert i stortingsgodtgjørelsesloven § 7 annet ledd bokstav b.

Pr. i dag er følgende delegasjoner opprettet:

- Delegasjonen for arktisk parlamentarisk samarbeid
- Delegasjonen til det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa (ASEP)
- Delegasjonen til Den interparlamentariske union (IPU)
- Delegasjonen til EFTA og EØS
- Delegasjonen til Europaparlamentet

- Delegasjonen til Europarådets parlamentarikerforsamling
- Delegasjonen til Konferanse om EUs utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik
- Delegasjonen til NATOs parlamentarikerforsamling
- Delegasjonen til Nordisk råd
- Delegasjonen til OSSEs parlamentarikerforsamling

Delegasjonens størrelse varierer fra seks til tyve medlemmer. Delegasjonen til Europaparlamentet består av utenriks- og forsvarskomiteen.

Reglementskomiteen foreslår at det oppnevnes to nye delegasjoner for å styrke kunnskapen og kontinuiteten i Stortingets internasjonale samarbeid. For det første foreslås det at det oppnevnes en delegasjon for Verdensbanken/IMF. For det andre foreslås det at det opprettes en fast delegasjon for Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC). Sistnevnte er en konferanse bestående av parlamentarikere fra de nordiske land, de tre baltiske land, Polen, Tyskland og Russland. Konferansen har også en Standing Committee, som møtes en gang i måneden.

Reglementskomiteen vil for øvrig be om at det i løpet av kommende stortingsperiode foretas en evaluering av ordningen med faste internasjonale delegasjoner.

2.17 Enkelte mindre endringer

Komiteen har avdekket behov for noen mindre justeringer av forretningsordenen for å bringe den i samsvar med gjeldende praksis.

- I §§ 14 nr. 12 og 22 femte ledd foreslås det en rent språklig endring ved at «utenrikske» endret til «utenrikspolitiske».
- «Og om det er ventet kveldsmøte» foreslås tatt ut av § 35.
- «i løpet av den reglementsmessige tiden for formiddagsmøtet» foreslås tatt ut av § 73.

For nærmere begrunnelser for endringene i §§ 35 og 73 vises det til spesialmerknadene til den enkelte bestemmelse i kapittel 6.

3. Endringer i forretningsordenen som reglementskomiteen har vurdert, men ikke vil fremme forslag om

3.1 Praksis knyttet til innvilgelse av permisjoner og innkalling av vararepresentanter

3.1.1 Innledning

Forretningsordenen § 5 lyder:

«Søknad om permisjon for representantene behandles av Stortinget etter innstilling fra presidentskapet. Gjennom Stortingets administrasjon gis fun-

gerende president melding om kortere forfall. Representanten som har hatt permisjon, skal melde seg til Stortingets administrasjon når de kommer tilbake.»

Som det fremgår av punkt 2.1, foreslår reglementskomiteen å oppheve § 5 annet punktum for å bringe forretningsordenen i samsvar med gjeldende praksis. Reglementskomiteen har imidlertid som en del av sitt arbeid også gjort en bredere vurdering av om det bør gjøres endringer i reglene om permisjon og/eller praktisering av reglene om permisjon og innkalling av vararepresentanter. Reglementskomiteen har kommet til at den ikke vil fremme andre forslag til endringer, men i det følgende redegjøres det nærmere for problemstillingene som er behandlet.

3.1.2 *Permisjon når Stortinget ikke er samlet*

Den tidligere høytidelige oppløsning av Stortinget i juni bortfalt etter grunnlovsvedtak 29. mai 1990, og Stortinget har i dag sin formelle funksjonstid ubeskåret frem til dagen før neste Stortings sammentreden, dvs. frem til «siste hverdag i september måned», jf. Grunnloven § 80 annet ledd. Med «samlet» menes i dag perioden fra Stortinget konstitueres første hverdag i oktober til Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni.

Følgende retningslinjer vært lagt til grunn for Stortingets praktisering av permisjonsregelverket når Stortinget ikke er samlet:

- Normalt gis det permisjon til og med siste møtedag i juni.
- Dersom det, f.eks. på grunn av sykdom, er usikkert om representanten vil kunne møte igjen før starten av neste sesjon, kan det gis permisjon «inntil videre».
- Dersom det er klart at representanten vil være forhindret fra å møte resten av stortingsperioden (ut september måned), kan det gis permisjon «ut stortingsperioden».

Det har hittil ikke vært ansett som formålstjenlig å regulere disse retningslinjene i forretningsordenen, blant annet av hensyn til ønsket om fleksibilitet. Reglementskomiteen er enig i denne tilnærmingen og vil ikke foreslå endringer på dette området.

3.1.3 *Innkalling av vararepresentanter*

I følge langvarig og fast praksis skilles det mellom fast møtende vararepresentanter og innkalte representanter. Skillet er for eksempel brukt i stortingsgodtgjøringsloven, jf. lovens § 1 annet til fjerde ledd, og har blant annet betydning for beregningen av representantenes godtgjørelse.

Fast møtende vararepresentanter møter for stortingsrepresentanter som ikke har adgang til å møte i Stortinget fordi de er utnevnt til statsråder, statssekretærer eller politiske rådgivere i regjeringen, jf.

Grunnloven § 62 annet ledd, eller for representanter som er gått ut av Stortinget fordi de har tiltrådt en stilling hvis innehavere ikke er valgbare som stortingsrepresentanter etter Grunnloven § 62 første ledd. I disse tilfellene trer representantene ut av Stortinget.

Innkalte vararepresentanter møter for stortingsrepresentanter som har fått innvilget permisjon i medhold av forretningsordenen § 5.

Som ved søknader om innvilgelse av permisjon er det Stortinget i plenum som beslutter innkalling av vararepresentanter. Forretningsordenen inneholder ikke bestemmelser om når det skal kalles inn vararepresentanter ved permisjon eller hva søknaden skal inneholde, men etter fast praksis skal søknadene fra partigruppene om permisjon angi hvilket tidsrom det ønskes innkalt vararepresentant for.

I brev til representantene fra 25. november 2003 uttaler presidentskapet bl.a. følgende:

«...Vedtaket innebærer at det er den faktiske fraværperiode som legges til grunn for permisjonssøknaden, og at man søker om permisjon for hele dette tidsrom. Fordi permisjonsperioden vil kunne omfatte andre dager enn møtedager, må det i søknaden opplyses særskilt hvilke dager det ønskes innkalt vararepresentant...» Det vil m.a.o. ikke alltid være nødvendig å innkalle vararepresentant i hele permisjonsperioden. Vararepresentant skal i utgangspunktet kun innkalles de dagene i løpet av permisjonsperioden som det er behov for at vedkommende skal delta på møter i Stortinget, partigruppene eller komiteene.»

Det har vært fast praksis for at det ikke kalles inn vararepresentant for den perioden om sommeren det ikke er møter i plenum. Dersom det avholdes stortingsmøter i juli, august eller september, søkes det permisjon og innkalles om nødvendig vararepresentant for disse møtene spesielt. Unntak kan gjøres dersom det er klart at vararepresentanten vil bli gjenopptatt ved starten av neste sesjon (f.eks. dersom representanten går ut i en langvarig foreldrepermisjon).

Som det fremgår av komiteens vurderinger under punkt 2.7, er det i dag blitt vanlig at komiteene benytter perioden hvor Stortinget ikke har møter i plenum, og da særlig august og september, til komitémøter, høringer og gjennomføring av komitéreiser. Det ble på denne bakgrunn i 2011 tatt inn en bestemmelse i forretningsordenen § 21 annet ledd første punktum som gir komitéleder adgang til å innkalle vedkommende medlems vararepresentant dersom et komitémedlem har forfall når Stortinget ikke er samlet, og komitélederen finner å kunne godta forfallet.

Reglementskomiteen finner ikke grunn til å endre retningslinjer eller praksis når det gjelder innkalling av vararepresentanter når Stortinget ikke er samlet, men understreker viktigheten av bestemmelsen i forretningsordenen § 21 annet ledd første punktum. Denne bestemmelsen har stor praktisk betydning for

komiteens mulighet til å være i funksjon når Stortinget ikke er samlet.

3.1.4 *Permisjon under komitéreiser*

Det følger av forretningsorden § 28 at komiteen kan foreta reiser hvis den finner det påkrevd for sitt arbeid, og presidentskapet har gitt sitt samtykke. For å unngå at komitéarbeidet kommer i strid med deltakelse i debatter i plenum, er det lagt til rette for at komitéreiser kan gjennomføres i uker uten slike debatter. Det følger videre av forretningsordenen § 20 fjerde ledd at det er tilsvarende møteplikt i komiteene som i plenum. Møteplikten gjelder også for komiteenes reiser.

Reglementskomiteen har fått spørsmål om det kan åpnes for å kunne gi permisjon fra vervet som stortingsrepresentant på grunn av fravær knyttet til komitéreiser. Selv om det er en målsetting at komitéreiser i størst mulig grad legges til tidspunkter hvor det ikke er møter i plenum, forekommer det at komitéreiser legges samtidig med debatter i Stortinget. Dette skaper særlig utfordringer for små partier, da en og samme representant er forutsatt både å følge arbeidet i egen komité og å representere partiet i debatter og avstemninger i Stortinget. Mens større partier kan håndtere fravær fra plenumsbehandling i Stortinget gjennom den ulovfestede «utbyttingsordningen», er denne muligheten ikke åpen for enkeltpersongrupper. Utbytting kan i gitte situasjoner også være utfordrende for små partigrupper, for eksempel på grunn av sammenfallende komitéreiser.

Komiteen mener at permisjon for komitéreiser ikke vil være mulig etter Grunnloven. Det prinsipielle utgangspunktet er at komitéreiser er en del av det parlamentariske arbeidet. Dersom det innvilges permisjon med påfølgende innkalling av vararepresentant, vil vedkommende parti være representert i Stortinget med én person mer enn det valgresultatet skulle tilsi. Komitéreiser skiller seg i så henseende fra reisevirksomhet knyttet til deltakelse i delegasjoner oppnevnt av Stortinget. Sistnevnte anses ikke som en del av utøvelse av den konstitusjonelle funksjon som stortingsrepresentant, og det er heller ikke regler om møteplikt for slikt internasjonalt arbeid.

3.1.5 *Éndagspermisjoner*

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt det i større grad bør åpnes for permisjoner av éndags varighet. For større partigrupper kan enkeltrepresentanters behov for kortvarig fravær løses gjennom den såkalte «utbyttingsordningen», mens denne muligheten kan være vanskelig å benytte for små partier – og utelukket for partigrupper med kun én representant.

Forretningsordenen har i dag ingen uttrykkelig bestemmelse om permisjonstidens lengde. I perioden 2003–2012 hadde forretningsordenen en regel om at

det bare var adgang til å innvilge permisjon ved fravær som gjaldt mer enn fem dager, med mindre permisjonen gjaldt egen eller barns sykdom, eller når representanten deltok på reise som medlem av delegasjon oppnevnt av Stortinget. Videre kunne det gis permisjon også ved kortere fravær når det forelå særlige omstendigheter, i første rekke når det var berammet votering over grunnlovsforslag eller forslag som kunne utløse regjeringskrise. Begrunnelsen for regelen var at en nedre grense for permisjoner ville gi en vesentlig administrativ forenkling av vararepresentantordningen, dessuten ble det antatt at den ville gi en økonomisk innsparing samt færre ulemper for vararepresentantene. Behovet for kortere fravær var forutsatt ivare tatt gjennom utbytting.

Denne bestemmelsen ble endret i 2012. I Innst. 165 S (2011–2012) heter det om bakgrunnen for endringen:

«Presidentskapet viser til at erfaringene med den såkalte femdagersregelen tyder på at den i hovedsak har fungert tilfredsstillende. Men i noen tilfeller, hvor utbytting ikke er et alternativ, kan femdagersregelen få uheldige konsekvenser. Presidentskapet viser videre til at utbyttingsordningen, som ikke er regelbundet og administreres av partigruppene, er en ryddig ordning som i de fleste tilfeller dekker representantenes behov for kortere fravær. Presidentskapet mener derfor at fravær av kort varighet som hovedregel fortsatt skal ivaretas gjennom utbytting.

Men presidentskapet vil påpeke at det er en svakhet ved ordningen at representanter fra små partier i praksis ikke har samme utbyttingsmulighet som representantene fra de større partiene. I gitte situasjoner kan for øvrig utbytting være vanskelig, uansett partiets størrelse. Representantene er bundet av Stortingets arbeidsordning. De kan ikke avspasere eller ta feriedager hvis det for eksempel oppstår akutt kortvarig behov for å ta seg av omsorgsoppgaver i den nærmeste familie. Ikke minst gjelder dette for representantene som pendler fra hjemstedet. Hvis utbytting ikke kan imøtekommes i slike situasjoner, er alternativet å søke om permisjon for minst seks dager, selv om behovet i realiteten er færre dager enn dette.

Presidentskapet erfarer at selv om utbyttingsordningen langt på vei ivaretar behovet for kortere fravær, vil det i gitte situasjoner, særlig av velferdsmessige årsaker, kunne være behov for noe større fleksibilitet enn det den nåværende ordningen legger til rette for. Det er dessuten ønskelig å motvirke forskjellbehandling mellom små og store partigrupper med hensyn til representantenes arbeidsvilkår i Stortinget. Presidentskapet foreslår derfor at den nedre grensen for permisjoners varighet oppheves.

Presidentskapet understreker likevel at det fortsatt så vidt mulig skal unngås permisjoner av kun en dags varighet. Dette er i samsvar med praksis som gjaldt før femdagersregelen ble innført, og er blant annet begrunnet med hensynet til vararepresentantene.»

Reglementskomiteen mener på dette grunnlag at gjeldende § 5 kombinert med uttalelsene i forarbei-

dene i Innst. 165 S (2011–2012) i utgangspunktet gir tilstrekkelig fleksibilitet til å kunne imøtekomme små partiers utfordringer ved særlige behov. Reglementskomiteen vil på denne bakgrunn ikke fremme forslag til endringer på dette punkt, men understreker at denne fleksibiliteten som ligger i regelverket, også må følges opp gjennom presidentskapets praksis.

3.1.6 Behandling av søknader om permisjon når et nytt Stortinget konstituerer seg

Reglementskomiteen har også vurdert om det er behov for å behandle tidligere innvilgede permisjoner på nytt når et nytt Stortinget konstituerer seg. Det fremgår av forretningsordenen § 1 at som ledd i konstitueringen skal «meldte forfall og permisjonssøknader refereres og avgjøres». Dette har vært forstått slik at også permisjoner som ble innledet på forrige Storting, skal behandles på nytt. Selv om det ikke fremgår uttrykkelig av Grunnloven eller forretningsordenen at slik fornyet behandling er nødvendig, er det utvilsomt at bestemmelsen i henhold til fast og langvarig praksis har vært forstått slik at alle permisjoner formelt behandles på nytt når nytt storting konstitueres. Sammenhengen i reglene støtter også en slik forståelse. Godkjenning av permisjoner er en del av et nytt stortings konstituering, hvor formålet nettopp er å ta stilling til hvilke representanter som har rett til å delta i det kommende stortings forhandlinger. Også forretningsordenen vedtas uttrykkelig på hvert nytt storting, og det er tvilsomt om man kan legge til grunn at et vedtak om permisjon i ett storting uten videre også skal kunne anses bindende for det neste. Reglementskomiteen vil på denne bakgrunn ikke foreslå endringer i § 1.

3.2 Den valgte sekretærs funksjon

Reglementskomiteen har vurdert om det er grunn til å opprettholde funksjonen som Stortingets valgte sekretær, da denne funksjonen i det daglige har liten praktisk betydning.

Det fremgår av forretningsordenen § 6 første ledd, jf. § 1 fjerde ledd, at ved begynnelsen av en ny stortingssesjon velger Stortinget sekretær og visesekretær. Bestemmelsen må ses i sammenheng med Grunnloven § 73, som fastsetter at Stortinget skal utnevne to sekretærer. En eventuell avvikling av ordningen forutsetter således grunnlovsendring.

Det fremgår av forretningsordenen § 63 at sekretæren fører forhandlingsprotokollen, som underskrives av presidenten og sekretæren. I praksis fører en valgt sekretær protokollen bare under Stortingets konstituering og høytidelige åpning og under møter for lukkede dører. For øvrig føres protokollen av en ansatt i Stortingets administrasjon.

Det fremgår videre av forretningsordenen § 66 at vedtak om endringer eller tillegg til Grunnloven skal

undertegnes av Stortingets president og sekretær. I disse tilfellene er det også i praksis Stortingets valgte sekretær som undertegner.

Selv om den valgte sekretær ikke har en omfattende praktisk funksjon i det daglige, har ordningen en selvstendig betydning rent konstitusjonelt. Stortingets administrasjon er, i motsetning til statsrådets kontorer, ikke forankret formelt i Grunnloven. Konstitusjonelt er derfor Stortingets 169 representanter, om nødvendig, forutsatt å kunne fungere uten administrasjonens bistand. Reglementskomiteen vil på denne bakgrunn ikke fremme forslag til endringer på dette punkt.

3.3 Presidentskapets sammensetning

Reglementskomiteen har vurdert om det bør gjøres endringer i presidentskapets sammensetning.

Antallet medlemmer i presidentskapet fremgår av Grunnloven § 73. Etter denne bestemmelsen utnevner Stortinget en president og fem visepresidenter. En eventuell økning eller reduksjon i antallet medlemmer forutsetter derfor grunnlovsendring.

Antallet medlemmer i presidentskapet ble senest vurdert i forbindelse med grunnlovsendringen om oppheving av inndelingen av Stortinget i to avdelinger (Dokument nr. 12:14 (2003–2004)). Tidligere besto presidentskapet av Stortingets president og visepresident, Odelstingets president og visepresident og Lagtingets president og visepresident. I Dokument nr. 12:14 (2003–2004) ble det foreslått alternative grunnlovsforslag med henholdsvis fire eller fem visepresidenter. I Innst. S. nr. 100 (2006–2007) ga kontroll- og konstitusjonskomiteen uttrykk for at det er viktig at Stortingets presidentskap gjenspeiler bredden i Stortingets sammensetning, og at dette tilsa at presidentskapet fortsatt burde bestå av seks presidenter.

Det er en hensiktsmessighetsvurdering hvor mange medlemmer presidentskapet bør ha. På den ene side taler hensynet til en effektiv arbeidsform for at organet ikke blir for stort. På den andre side kan forholdsmessighetsprinsippet tale for at sammensetningen er den samme som i Stortinget. En ordning hvor samtlige partier er representert, kan på sin side igjen føre til et uhensiktsmessig stort organ og til at presidentskapets sammensetning samsvarer dårlig med Stortingets totale sammensetning. Reglementskomiteen vil etter dette ikke gå inn for endringer i antallet medlemmer i presidentskapet.

Når det gjelder den nærmere sammensetningen av presidentskapet, er kriterier for valg til presidentskapet ikke formelt regulert. I følge sedvane fordeles plassene i presidentskapet slik at det tas hensyn til partienes forholdsmessige størrelse, men hvor også andre hensyn kan tillegges vekt, for eksempel fordeling av komitélederverv. I den grad det skulle være

enighet i Stortinget om at flere partier bør være representert i presidentskapet, vil det være mulighet for å endre dette uten å endre antallet medlemmer i presidentskapet. Reglementskomiteen vil på dette grunnlag heller ikke foreslå å formalisere nærmere kriterier for sammensetningen av presidentskapet.

3.4 Fagkomiteene

3.4.1 Reduksjon av antallet fagkomiteer

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt antallet komiteer bør reduseres. Fagkomiteene har en sentral funksjon som saksforberedende organer for Stortinget, og det er viktig at det arbeid som skjer i komiteene, kan tilrettelegge for en god og effektiv saksbehandling i Stortingets plenum.

I inneværende stortingsperiode har fem av åtte partier færre stortingsrepresentanter enn antallet fagkomiteer. Dette innebærer at flere komiteer er uten representasjon fra ett eller flere partier. En konsekvens av dette er for eksempel at eventuelle forslag fra disse partiene ikke synliggjøres i komiteens skriftlige innstillinger til Stortinget, men må fremmes som «løse forslag» i tilknytning til debatten i stortingssalen. Færre og større komiteer vil også gjøre det enklere for komitemedlemmer fra samme parti å fordele saksområder seg i mellom og dermed i større grad kunne gå i dybden i saker som komiteen har til behandling.

Mange saker berører dessuten flere komiteers ansvarsområder. Færre antall fagkomiteer vil kunne bidra til å redusere behovet for at saker behandles i flere komiteer, samt redusere behovet for avklaringer av de til tider vanskelig spørsmål som kan oppstå når det gjelder grensdragning mellom komiteene.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmene Trine Skei Grande og Torgeir Knag Fylkesnes, ser at en reduksjon av antallet komiteer vil kunne ha visse fordeler. En har imidlertid også lagt vekt på at komiteene ikke bør variere for mye i størrelse og arbeidsbelastning. En opprettholdelse av dagens antall komiteer, med de justeringer av saksområdene som er foreslått av denne komiteen, vil etter flertallets mening føre til en hensiktsmessig arbeidsfordeling mellom komiteene. En reduksjon av antallet komiteer vil dessuten kunne føre til at enkelte komiteer får spredte saksporteføljer med liten innbyrdes sammenheng mellom komiteens ulike ansvarsområder.

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Trine Skei Grande og Torgeir Knag Fylkesnes, mener at antallet komiteer bør reduseres.

3.4.2 Ansvar for saker som gjelder Svalbard

I dag følger det av forretningsordenen § 14 nr. 12 at saker som angår norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, hører under utenriks- og forsvarskomiteen. Justiskomiteen har bedt reglementskomiteen vurdere hvorvidt saker knyttet til Svalbard bør flyttes til justiskomiteen.

Reglementskomiteen vil vise til at spørsmålet om behandling av svalbardsaker senest ble vurdert av et utvalg oppnevnt av Stortingets presidentskap i 2008 for å vurdere endringer i Stortingets komitéstruktur mv. Utvalgets rapport er trykket som vedlegg til Innst. S. nr. 256 (2008–2009). Under punkt 4.5 om behandling av svalbardsaker uttaler utvalget:

«Utvalget har vurdert om svalbardsaker fortsatt som utgangspunkt bør behandles av utenrikskomiteen. Svalbardsaker har etter det utvalget erfarer vært samlet i utenrikskomiteen siden 1931, (jf. Innst. S. nr. 3 for 1931) etter forslag fra et utvalg i den daværende arbeidsordningskomité. Spørsmålet om en endring av behandlingen av Svalbardbudsjettet ble vurdert av reglementskomiteen i 1981, jf. Innst. S. nr. 266 (1980–1981). Justiskomiteen hadde gitt uttrykk for at Svalbardbudsjettet, som fremmes av Justisdepartementet, burde behandles av denne komiteen. Konklusjonen i reglementskomiteen ble imidlertid en videreføring av tidligere ordning. Dette ble begrunnet med den betydning Svalbardbudsjettet har for utøvelsen av norsk suverenitet på Svalbard.»

Videre heter det i innstillingen s. 22:

«Da også mange andre saker som gjelder Svalbard har en utenrikspolitisk side, foreslår komiteen at man opprettholder bestemmelsen om at saker som angår norske interesser på Svalbard eller i polarområdene for øvrig, behandles av utenrikskomiteen.»

Det påpekes ellers i innstillingen at det uansett vil være adgang etter FO § 12 til å la andre komiteer behandle saker som gjelder Svalbard.

Utvalget viser til vurderingen som ble gjort da spørsmålet om behandlingen av Svalbardbudsjettet ble tatt opp i Innst. S. nr. 266 (1980–1981). Utvalget kan ikke se at forholdene har endret seg siden den gang på en slik måte at man nå bør endre utgangspunktet i FO § 12 om at utenrikskomiteen behandler saker om Svalbard. Utvalget viser til at FO åpner for å fordele saker til andre komiteer dersom Stortinget finner grunn til det, og at dette også er blitt gjort i praksis. For eksempel behandlet energi- og miljøkomiteen Ot.prp. nr. 38 (2000–2001) Lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven). Utvalget legger vekt på at saker om Svalbard svært ofte vil ha en side til Svalbard-traktaten, og dermed direkte berøre forholdet til andre land. Utvalget mener gjeldende ordning sikrer at utenrikspolitiske hensyn blir godt ivaretatt under forberedelsen av svalbardsaker i Stortinget, og den gir også komiteen en samlet oversikt over budsjettet og ulike politikkområder på Svalbard.

Utvalget kan for øvrig ikke se at de hensyn som begrunner dagens regel endres vesentlig om man får en sammenslåing av utenrikskomiteen og forsvarskomiteen, og mener en slik endring ikke i seg selv

bør lede til en endring av dagens regler om behandling av svalbardsaker.

Utvalget anbefaler etter dette at dagens ordning videreføres ved at den nye utenriks- og forsvarskomiteen behandler svalbardsaker.»

Reglementskomiteen kan ikke se at situasjonen vedrørende forvaltningen av norske interesser på Svalbard, herunder behovet for å vurdere sider til Svalbard-traktaten, har endret seg vesentlig siden 2009. Reglementskomiteen mener på denne bakgrunn at ansvaret for svalbardsaker fremdeles bør ligge i utenriks- og forsvarskomiteen.

3.4.3 Saker vedrørende innvandring/integrering

Ansvaret for integreringsfeltet har ligget fast i kommunal- og forvaltningskomiteen helt siden komiteen ble opprettet i 1993 (under betegnelsen «innvandringssaker»). Frem til 2001 lå ansvaret for utlendingslovgivning under justiskomiteen, men i forbindelse med at Utlendingsavdelingen i Justisdepartementet fra 1. januar 2001 ble slått sammen med Urfolks, minoritets- og innvandringsavdelingen i Kommunal- og regionaldepartementet, ble også utlendingslovgivningen lagt under kommunalkomiteen.

Justiskomiteen har bedt reglementskomiteen om å drøfte hvorvidt saker knyttet til innvandring/integrering bør flyttes fra kommunal- og forvaltningskomiteen til justiskomiteen.

Kommunal- og forvaltningskomiteen viser til at av de i komiteen som valgte å uttale seg om spørsmålet, mener de fleste at innvandrings- og integreringspolitikken fremdeles må samles i en komité. Komiteen er delt når det gjaldt i hvilken komité disse saksområdene bør ligge. Noen mener at saksområdene bør ligge i kommunal- og forvaltningskomiteen, mens andre mener at saksområdene bør ligge justiskomiteen. Ett medlem mener at utenrikskomiteen bør ha ansvaret for innvandringspolitikken. Flere peker på at integreringspolitikken mest naturlig hører hjemme i kommunal- og forvaltningskomiteen.

Et hensyn som kan tilsi at saksområdene flyttes til justiskomiteen er at disse saksområdene nå er flyttet til Justis- og beredskapsdepartementet. Reglementskomiteen viser til at innvandring og integrering er politikkområder som flere ganger etter 2001 har vært flyttet mellom ulike departementer, sist ved at integreringssaker 1. januar 2016 ble flyttet fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet til Justis- og beredskapsdepartementet. Justis- og beredskapsdepartementet har således nå et samlet ansvar for innvandrings- og integreringspolitikken. En kan imidlertid ikke se bort fra at det vil bli gjort nye endringer når det gjelder hvilket eller hvilke departementer som skal ha ansvaret for disse saksområdene i årene fremover. Reglementskomiteen vil derfor

ikke legge avgjørende vekt på hensynet til å tilpasse komitéstrukturen til gjeldende departementsstruktur.

Reglementskomiteen vil videre peke på at både innvandringsaker og integreringssaker har grenseflater mot andre saksområder. Mens saker etter utlendingslovgivningen har grenseflater mot politisaker, har integreringsområdet blant annet en saklig sammenheng med saker som gjelder kommunal forvaltning og boligforhold. De to saksområdene har også en nær innbyrdes sammenheng, men trenger ikke nødvendigvis å ligge samlet.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Trine Skei Grande vil ikke foreslå endringer, og foreslår at ansvaret for både innvandring og integrering blir liggende i kommunal- og forvaltningskomiteen.

Mindretallet, medlemmet Trine Skei Grande, viser til at saker på innvandringsområdet ofte handler om regelverksendringer. Dette tilsier at ansvaret bør flyttes til justiskomiteen. I likhet med flertallet mener dette medlemmet at ansvaret for integreringssaker bør bli liggende i kommunal- og forvaltningskomiteen.

3.4.4 Regional utviklingspolitikk

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt ansvaret for regional utviklingspolitikk bør overføres fra kommunal- og forvaltningskomiteen til næringskomiteen.

I statsbudsjettet omfatter dette saksområdet deler av programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, nærmere bestemt kapittel 551 Regional utvikling og nyskaping og kapittel 553 omstillingsdyktige regioner. Målet for den regionale innsatsen er å bygge evne til omstilling og vekst på regionalt nivå over hele landet. De samlede bevilgningene for 2017 utgjør 660 mill. kroner.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Torgeir Knag Fylkesnes, mener at ansvaret for regional utviklingspolitikk bør bli liggende i kommunal- og forvaltningskomiteen.

Mindretallet, medlemmet Torgeir Knag Fylkesnes, mener at ansvaret for regional utviklingspolitikk bør flyttes til næringskomiteen.

3.4.5 Behandling av saker som gjelder skipsfart

Saker som gjelder skipsfart, ligger i næringskomiteen, jf. forretningsordenen § 14 nr. 10. Næringskomiteen har tatt opp behovet for en klargjøring på dette punkt. Komiteens utgangspunkt er at saker lig-

ger naturlig i næringskomiteen også om de berører frakt av personer og gods, der sakene omhandler klima- og miljø i skipsfarten.

Slik reglementskomiteen forstår henvendelsen, gjelder den ikke den overordnede saksfordelingen slik den er beskrevet i forretningsordenen, jf. det forhold at næringskomiteen etter ordlyden i forretningsordenen allerede i dag har et tydelig ansvar for saker om skipsfart. Reglementskomiteen oppfatter derimot at henvendelsen gjelder de spørsmål som oppstår når det gjelder fordeling av saker som berører flere komiteers saksområder. Slike utfordringer oppstår særlig når det gjelder fordeling av fremsatte representantforslag. Et relevant eksempel er Dokument 8:126 (2015–2016) Representantforslag om bruk av nullutslippsteknologi i fergetransporten og bruk av ny teknologi i nærskipsfarten. Denne saken ble behandlet i energi- og miljøkomiteen, men berørte også i stor utstrekning næringskomiteen og transport- og kommunikasjonskomiteen.

Reglementskomiteen mener at utfordringene knyttet til behandlingen av saker som berører flere komiteers ansvarsområder ikke kan løses gjennom mer utførlige beskrivelser av saksområder i forretningsordenen. Det vil alltid kunne oppstå nye saker som ligger i skjæringspunktet mellom flere komiteers ansvarsområder, og det vil i enkelte saker måtte bero på en skjønnsmessig vurdering hvilken komité som er nærmest til å behandle en sak. Reglementskomiteen vil for øvrig vise til de prosedyrer som er etablert for behandling av saker som berører flere komiteer, i forretningsordenen § 22, se nedenfor.

3.4.6 Opprettelse av en ny forsvars- og beredskapskomité

Reglementskomiteen har drøftet hvorvidt det bør opprettes en ny forsvars- og beredskapskomité. Dette innebærer i så fall en deling av utenriks- og forsvarskomiteen.

Frem til 2009 hadde Stortinget en egen utenrikskomité og en egen forsvarskomité. I 2009 ble komiteene slått sammen. I Innst. S. nr. 256 (2008–2009) ble det gitt følgende begrunnelse for sammenslåingen:

«Utvalget peker på at forsvarskomiteen fortsatt har en klart lavere saksmengde enn øvrige komiteer. Tar man utgangspunkt i antall behandlede saker i komiteene de første tre år av inneværende periode, ligger sakstallet i forsvarskomiteen på 40 pst. av gjennomsnittet for komiteene totalt sett. Sakstallene for utenrikskomiteen er i samme periode på linje med gjennomsnittet. Antall saker gir ikke nødvendigvis et dekkende bilde av arbeidsbelastningen i en komité, men det er likevel slik at forsvarskomiteen har en klart lavere arbeidsbelastning enn øvrige komiteer.

Viktigere enn dette er imidlertid etter utvalgets flertall, alle unntatt Øyvind Korsberg sitt syn, de forhold som er påpekt i Dokument nr. 22 (2004–2005),

og som fortsatt gjør seg gjeldende i minst like stor grad som i 2005 – nemlig behovet for å se forsvarspolitikken og sikkerhetspolitikken i sammenheng, og utviklingen i retning av flere sammenfallende problemstillinger som gjør seg gjeldende innenfor disse områdene. Ved å slå sammen forsvarskomiteen og utenrikskomiteen vil man reflektere denne sammenhengen bedre under forberedelsen av sakene i Stortinget enn det man gjør i dag. Flertallet mener at det ikke lenger er mulig å trekke et fornuftig skille mellom rene forsvarsspørsmål og rene sikkerhetspolitiske spørsmål. Disse saksfeltene er i den grad overlappende at det for Stortingets del ikke lenger er hensiktsmessig å behandle sakene i to ulike komiteer.

Saker om sivil beredskap, som etter dagens regler hører under forsvarskomiteen, foreslås overført til justiskomiteen idet flertallet viser til at dette er et saksfelt som hører under Justis- og politidepartementet. Faglig sett passer også disse sakene bedre inn i justiskomiteens saksfelt enn sammen med utenrikskomiteens øvrige ansvarsfelt.

Det foreslås videre at kontroll- og konstitusjonskomiteen får ansvaret for å behandle årsmeldingen fra Ombudsmannen for Forsvaret. Komiteen behandler allerede Riksrevisjonens rapporter og årsmeldingene fra EOS-utvalget og Sivilombudsmannen, og flertallet mener det er gunstig om alle årsmeldingene fra Stortingets egne kontrollorganer behandles i kontroll- og konstitusjonskomiteen. I den forbindelse foreslås også at rapporten fra Ombudsmannen for sivile vernepliktige overføres fra justiskomiteen til kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Når det gjelder den spesielle fullmakten forsvarskomiteen har i henhold til FO § 12 nr. 5 om å følge tiltak på det beredskapsmessige området, viser flertallet til at denne bestemmelsen kom inn i FO i 1951 (jf. Innst. S. nr. 225 - 1951 og St. tid. 1951 s. 2290–2291), og var en del av en omforent løsning knyttet til spørsmålet om det burde opprettes en egen beredskapskomité. Det fremgår av innstillingen at fullmakten dreier seg om den militære beredskap. Vedtaket var todelt, og fastsatte også at det skulle nedsettes et felles utvalg mellom den daværende militærkomiteen og den utvidede utenriks- og konstitusjonskomité, som skulle forberede saker av militærpolitisk natur for de to komiteer.

Formålet vil etter flertallets mening kunne ivaretas gjennom de fullmakter som ligger til den utvidede utenrikskomité, og som nå bør kalles den utvidede utenriks- og forsvarskomité. Det vises til at den utvidede utenrikskomité i henhold til FO § 13 skal drøfte med regjeringen "viktige (...) sikkerhetspolitiske spørsmål". For å unngå eventuell tvil om at den utvidede utenriks- og forsvarskomité skal ha en tilsvarende fullmakt som den forsvarskomiteen nå har til å følge saker på det beredskapsmessige området, foreslås det likevel for ordens skyld at en henvisning til beredskapsmessige forhold også tas inn i FO § 13 som en del av beskrivelsen av den utvidede utenriks- og forsvarskomiteens oppgaver.»

Reglementskomiteen har vurdert om komiteen igjen bør deles i to komiteer, slik at det opprettes en utenrikskomité og en forsvars- og beredskapskomité. I tillegg til forsvarssaker kan det vurderes om sistnevnte bør få overført ansvar for sivil beredskap fra justiskomiteen, slik saksfordelingen var før 2009.

På den ene side foreligger det fremdeles et klart behov for å se forsvarspolitik og sikkerhetspolitikk i sammenheng, og erfaringene med en samlet utenriks- og forsvarskomite har i så måte vært positive.

På den annen side er forsvaret igjen i større grad rettet inn mot hjemlige utfordringer og har i mindre grad fokus rettet mot tunge bidrag i internasjonale operasjoner. Den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen stiller større krav til at Norge må være i stand til å ta ansvar for egen sikkerhet, og det sivil-militære samarbeidet innenfor rammen av totalforsvaret har fått fornyet aktualitet. I et internasjonalt perspektiv skiller Norge seg ut ved å behandle utenriks- og forsvarssaker i samme komité. Både Sverige og Danmark har for eksempel egne forsvarskomiteer, som også har ansvar for deler av den sivile beredskapen.

Reglementskomiteen har kommet til at den nå ikke vil foreslå en deling av utenriks- og forsvarskomiteen. Reglementskomiteen mener imidlertid at dette spørsmålet med fordel kan tas opp til ny vurdering i løpet av neste stortingsperiode, blant annet i lys av utviklingen av den sikkerhetspolitiske situasjonen og de beredskapsmessige utfordringer det norske samfunnet står ovenfor.

3.5 Forslag fra medlemmene av Stortingets parlamentarikerdelegasjon til EFTA og EØS om opprettelse av et handelsutvalg

Reglemenskomiteen har mottatt et forslag fra Stortingets parlamentarikerdelegasjon til EFTA og EØS om opprettelsen av et nytt handelspolitisk utvalg etter modell fra Europautvalget, jf. forretningsordenen § 17.

Medlemmene av delegasjonen foreslår at utvalget blir et organ for løpende konsultasjon og informasjon mellom regjeringen og Stortinget om aktuelle handelspolitiske saker. Det foreslås at møtene er lukkede, men at referatene blir offentlige med mindre særlige hensyn tilsier noe annet, slik reglene er for Europautvalget. En naturlig sammensetning vil kunne være representanter fra utenriks- og forsvarskomiteen, næringskomiteen og Stortingets parlamentarikerdelegasjon til EFTA og EØS.

Forslaget begrunnes med et ønske om å styrke Stortingets muligheter til å følge og ha innflytelse på handelspolitikken, utover å skulle ta stilling til allerede inngåtte avtaler. De siste årene har det vært en økende debatt om handelspolitikk, både knyttet til bilaterale handelsavtaler og til regionale og multilaterale avtaler (TTP, TTIP, TISA). Det etterlyses derfor informasjon og kunnskap om dette, både i det sivile samfunn og blant stortingsrepresentanter. Et slikt utvalg vil gi muligheter for mer dyptgående informasjon og innsikt i handelsavtalene, som gjerne er svært tekniske.

Medlemmene av delegasjonen viser til at i forbindelse med WTO-forhandlingene søker regjeringen avklaringer av norske posisjoner gjennom den utvidede utenriks- og forsvarskomite. Det fremheves imidlertid fra disse som en svakhet at forhandlingene og referatene der er hemmelige.

Reglementskomiteen vil ikke tilrå at det opprettes nye særskilte utvalg. Stortingets behov for informasjon om aktuelle politiske spørsmål bør etter komiteens oppfatning kunne ivaretas innenfor gjeldende komitéstruktur. Når det gjelder handelspolitikk, har både næringskomiteen og utenriks- og forsvarskomiteen en viktig rolle. Næringskomiteen har et generelt ansvar for saker som gjelder handelsvirksomhet, herunder behandler komiteen saker som gjelder inngåelse av bilaterale og regionale handelsavtaler. Utenriks- og forsvarskomiteen behandler som en del av sitt generelle ansvar for avtaler mellom den norske stat og internasjonale organisasjoner saker om gjelder inngåelse av multilaterale handelsavtaler. Viktige spørsmål som gjelder handelspolitikk er dessuten nevnt som særskilt tema for drøftelser mellom den utvidede utenriks- og forsvarskomite og regjeringen. Den utvidede utenriks- og forsvarskomite har adgang til å beslutte å holde fellesmøter med andre komiteer, og i forbindelse med drøftelser av handelspolitiske saker vil det kunne være aktuelt å holde fellesmøter med næringskomiteen. Reglementskomiteen vil også vise til at i den utstrekning den utvidede utenriks- og forsvarskomite mener at komiteens forhandlinger om handelspolitikk bør være offentlige, har komiteen adgang til å beslutte dette særskilt.

3.6 Hemmelige møter i den utvidede utenriks- og forsvarskomite

Ifølge forretningsordenen § 16 femte ledd skal forhandlingene i den utvidede utenriks- og forsvarskomite holdes hemmelige, med mindre noe annet uttrykkelig bestemmes. Komiteen har vurdert hvorvidt denne reglen bør endres, slik at det utvises større grad av offentlighet om møtene i komiteen.

Den nåværende ordlyd ble innført i 1965 i forbindelse med at det ble tatt inn en egen bestemmelse om den utvidede utenrikskomité i forretningsordenen. Før dette kunne utenriksministeren kreve at forhandlingene i den utvidede utenrikskomité helt eller delvis skulle holdes hemmelige.

Reglementskomiteen viser til at en stor andel av sakene som behandles i den utvidede utenriks- og forsvarskomite inneholder informasjon som er unnatt offentlighet. Mye informasjon er i tillegg gradert etter sikkerhetsloven. Sistnevnte er blant annet foranledningen til at det er etablert et eget sikret møterom for komiteen. Hvis det formidles informasjon fra forhandlinger i den utvidede utenriks- og forsvarskomite, er dette å anse som et brudd på taushetspliktregle-

ne i forretningsordenen § 75 første ledd, med mindre komiteen uttrykkelig har bestemt at informasjonen kan offentliggjøres.

Komiteen anser det som sentralt at Stortinget har et organ hvor det kan føres fortrolige konsultasjoner med regjeringen, og vil derfor ikke gå inn for å endre bestemmelsen med sikte på større grad av møteofentlighet. I de tilfellene hvor et flertall i komiteen mener at det er grunnlag for å offentliggjøre informasjon fra forhandlingene, har komiteen selv adgang til å beslutte dette ved alminnelige flertall. Komiteen vil også vise til at den generelle hovedregelen er at komitémøter på Stortinget foregår for lukkede dører, og at det heller ikke er adgang til å gjengi uttalelser som er gitt av andre komitémedlemmer i et lukket komitémøte.

3.7 Uttalelse fra en komité til et utkast til innstilling fra en annen komité

Hovedregelen er at en sak oversendes av Stortinget til én fagkomité som avgir innstilling i saken. I saker som berører flere komiteers saksområder, angir forretningsordenen tre alternative behandlingsmåter:

- Stortinget kan vedta at en sak først skal behandles av en komité og at denne komiteens utkast til innstilling deretter forelegges en annen komité til uttalelse før innstilling avgis (§ 22 annet ledd første punktum).
- Stortinget kan vedta at en sak først skal behandles av en komité og at denne komiteens utkast til innstilling sendes til en annen komité, som deretter avgir innstilling (§ 22 annet ledd annet punktum).
- Stortinget kan beslutte at to komiteer skal forberede en sak i fellesskap (§ 22 tredje ledd).

Den fremgangsmåte som i størst utstrekning benyttes i praksis, er ordningen i § 22 annet ledd første punktum, dvs. det første alternativet.

Kommunal- og forvaltningskomiteen har pekt på at ordningen etter § 22 annet ledd første punktum ikke er formålstjenlig slik den praktiseres i dag. Normalt vil en komité ikke velge å uttale seg, men vise til merknader fra de respektive partiene i den komiteen som har saken til behandling. Flere av medlemmene i kommunal- og forvaltningskomiteen har pekt på at det bør vurderes om det er mulig å endre ordningen slik at komiteen som skal uttale seg, kan få uttale seg på et tidligere tidspunkt enn dag. Helst bør dette være før komiteen som har saken til behandling, har utarbeidet utkast til innstilling, slik at det er mulig å ta innspillene med i behandlingen av saken. Noen av medlemmene har også pekt på muligheten for at to eller flere komiteer behandler saken sammen. Det ble også påpekt at ordningen i § 22 annet ledd annet punktum i liten grad ble brukt i dag.

Reglementskomiteen mener at det er lite hensiktsmessig å innføre en fjerde alternative behandlingsmåte. Som påpekt fra kommunal- og forvaltningskomiteen, finnes det allerede i dag en ordning i § 22 annet ledd annet punktum som i stor grad ivaretar de samme hensynene. Reglementskomiteen vil også vise til at det er et alternativ i større grad å ta i bruk muligheten til at to faste komiteer forbereder en sak i fellesskap, jf. forretningsordenen § 22 tredje ledd.

3.8 Åpne komitémøter

Det følger av forretningsordenen § 25 annet ledd at komiteens møter foregår for lukkede dører. Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt dette bør endres slik at hovedregelen blir at komitémøter holdes for åpne dører.

Komiteens flertall, alle unntatt Trine Skei Grande, mener at møtene fortsatt bør holdes for lukkede dører. Flertallet mener at dersom komiteene skal kunne fungere som effektive samarbeidsorganer, hvor det er mulig å skape grunnlag for kompromiss og brede fortrolige løsninger, forutsetter dette mulighet til å luften foreløpige forslag og ideer på tvers av partigrensene. Dersom fortrolige drøftelser ikke kan skje i komitémøter, risikerer en at drøftelsene i stedet bli flyttet til uformelle fora. Åpne komitémøter vil dessuten kunne resultere i at komiteene utvikler seg til debattfora, hvor fokus ligger på publikum og media. Komiteens flertall viser for øvrig til drøftelsen av dette spørsmålet i innstillingen fra utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap for å vurdere Stortingets komitéstruktur, jf. Innst. S. nr. 256 (2008–2009) side 15.

Mindretallet, medlemmet Trine Skei Grande, mener at offentlige myndigheters beslutningsprosesser i størst mulig grad bør være åpne og tilgjengelige for allmennhetens innsyn. Dette gjelder i særdeleshet beslutningsprosessene i Stortinget – et folkevalgt organ som treffer beslutninger som berører hele samfunnet. Ved å legge til rette for økt innsyn i beslutningsprosessen der – og når – beslutningene reelt sett utformes, får man en bedre forståelse for det politiske arbeidet i Stortinget, og et bedre grunnlag for å vurdere premissene for de beslutningene som fattes. I dag følger det av forretningsordenen § 25 annet ledd at komiteens møter foregår for lukkede dører. Dette medlem foreslår at § 25 endres slik at komitémøtene foregår for åpne dører.

3.9 Oppslag i stortingsbygningen

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt «oppslag i stortingsbygningen» og «slås opp» bør fjernes fra henholdsvis §§ 33 og 35 i forretningsordenen, da

informasjonsformidlingen i dag i hovedsak skjer elektronisk. Informasjonsformidling gjennom fysiske oppslag har således liten praktisk betydning i det daglige for representantene.

Komiteen har etter en samlet vurdering kommet til at gjeldende ordlyd bør videreføres. Argumenter for å beholde dagens ordlyd er at gjeldende ordning krever lite administrative ressurser, samt at fysiske oppslag gir informasjon til publikum og andre besøkende uten tilgang eller kjennskap til Stortingets elektroniske tjenester. Fysiske oppslag vil også kunne ha en viktig funksjon i situasjoner hvor tilgangen til elektroniske tjenester skulle falle ut.

3.10 Replikkutveksling

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt det bør gjøres endringer i bestemmelsene som regulerer adgangen til å utveksle replikker under Stortingets debatter.

Adgangen til replikkutveksling i de tilfeller hvor det ikke foreligger et vedtatt debattopplegg, er regulert i forretningsordenen § 53. Dette gjelder i dag kun et fåtalls debatter.

Replikktiden ble i 2003 redusert fra to minutter til ett minutt. Det ble i Innst. S. nr. 187 (2002–2003) blant annet vist til at Stortinget i noen debatter hadde vedtatt å begrense taletiden for replikker, og at erfaringene med ett minuts taletid var gode. Det ble også vist til at ett minuts taletid i replikkordskifter er en forutsetning for å avvikle trontaledebatten og finansdebatten i løpet av én dag.

Den samlede tid til disposisjon for replikkordskifter under en debatt har tidligere vært begrenset på ulike måter. En bestemmelse om at et replikkordskifte som helhet bare kunne omfatte inntil fem replikker, ble opphevet i 2009. En regel om at en taler i replikkordskiftet ikke kan få ordet mer enn to ganger, ble samtidig opphevet. I stedet ble det overlatt til presidenten å ordne replikkordskiftet hvis ikke tinget vedtar noe annet.

Etter reglementskomiteens vurdering er gjeldende regler hensiktsmessig utformet. I dag har presidenten mulighet til å utøve skjønn under avviklingen av debatten. Presidentskapet fordeler normalt ordet til representantene i den rekkefølge de har bedt om det, men kan også ta hensyn til dynamikken i debatten. Størrelsen på partigruppen og hensynet til de forskjellige partigruppenes deltakelse kan også tillegges vekt ved fordelingen av taletid. For eksempel er det mulig å ta hensyn til antallet partier i opposisjon. I denne perioden er det seks partier i opposisjon. Med den tidligere begrensning på inntil fem replikker ville et parti alltid være avskåret fra replikk. Gjeldende regler gir videre presidenten en mulighet til aktivt å styre debatten i lys av hvordan den utvikler seg, noe som kan bidra til å gjøre debatten mindre skjematisk

og forutsigbar. Samtidig kan presidenten sørge for at debattene kan gjennomføres innenfor planlagte tidsrammer.

3.11 Organisering av voteringene

Det følger av forretningsordenen § 59 første ledd at saker skal tas opp til avstemning ved slutten av dagens møte, hvis ikke Stortinget vedtar at en eller flere saker skal tas opp til avstemning på et tidligere tidspunkt. Denne ordningen ble innført i 1995. Før dette ble saker tatt opp til avstemning umiddelbart etter at presidenten erklærte debatten for avsluttet.

Tidspunktet for når på dagen Stortinget avslutter sitt møte, vil variere og avhenge av hvor mange og hvor store saker som er oppført på dagsorden for det angjeldende møtet. Særlig i juni og desember forekommer det at forhandlingene avsluttes sent på kvelden. Det har derfor blitt reist spørsmål om voteringen bør skje på et nærmere fastsatt tidspunkt.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt Helge André Njåstad, Rigmor Andersen Eide og Torgeir Knag Fylkesnes, mener at nåværende ordning er hensiktsmessig. En eventuell ordning hvor saker tas opp til avstemning på et fast tidspunkt, for eksempel ved begynnelsen av møtet påfølgende dag eller på et fast ukentlig tidspunkt, anses ikke ønskelig. Voteringen vil kunne fremstå som uaktuell når den skjer en annen dag enn debatten, og det er videre en fordel at de samme representanter som deltar i debatten, også deltar i voteringen.

Dette flertallet anser heller ikke at en slik omlegging i vesentlig grad vil bidra til å frigjøre tid for representantene for aktiviteter utenfor Stortinget, herunder aktiviteter i eget valgdistrikt. Det følger av Grunnloven § 73 at Stortinget ikke kan holdes med mindre minst halvdelen av dets medlemmer er tilstede. I praksis kreves det at «det grunnlovsmessige antall» skal være til stede når møte settes og under alle voteringer. Dette gjelder ikke bare de saker Stortinget har til behandling, men også for ulike prosedyrespørsmål som må avgjøres i løpet av debattene. Stortingets forretningsorden har flere eksempler på bestemmelser som forutsetter at Stortinget i løpet av debatten må kunne ta stilling til prosedyrespørsmål. Dette gjelder for eksempel vedtak om å fravike dagsordenen etter § 35, behandling av utsettelsesspørsmål etter §§ 41 og 62, behandling av redegjørelser, vedtak om clôture (avslutning av debatten før alle de innregnede taler har fått ordet) etter § 51, vedtatt taleopplegg etter § 52, overtredelse av forretningsordenen etter § 58 og fravikelse av forretningsordenen etter § 79. Selv om voteringer i alle saker som er oppført på dagsordenen, skulle legges til et fast tidspunkt, må likevel det grunnlovsmessige flertall

om nødvendig kunne sammenkalles på kort varsel av presidenten helt frem til møtet er avsluttet.

Et mindretall, medlemmene Rigmor Andersen Eide og Torgeir Knag Fylkesnes, mener at det av hensyn til stortingsrepresentantenes mulighet til å organisere sin arbeidsdag bør innføres faste tidspunkter for voteringer. Disse medlemmene foreslår at voteringer som hovedregel gjennomføres klokken 15.00, de dager det er møte i Stortinget. I de tilfeller der møtet varer utover klokken 15.00, foreslås det at votering gjennomføres morgenen etter.

Et annet mindretall, medlemmet Helge André Njåstad, vil ikke til ta stilling nå, men viser til at Fremskrittspartiet vil avklare sitt standpunkt frem til reglementskomiteens rapport behandles av Stortingets presidentskap.

3.12 Muntlig spørretime

Reglementskomiteen har vurdert mulighetene for å etablere et system som gir noe større forutsigbarhet for de små partienes mulighet til å stille spørsmål i muntlig spørretime («spontanspørretimen»).

Forretningsordenens bestemmelse om den muntlige spørretimen, § 72, delegerer til presidenten å organisere spørretimen:

- Om hovedspørsmål: Presidenten avgjør hvilke representanter som kan stille spørsmål og i hvilken rekkefølge.
- Om tilleggsspørsmål: Presidenten kan gi andre representanter ordet én gang om den saken som ble tatt opp i spørsmålet.
- Presidenten bestemmer når muntlig spørretime skal slutte.

Formålet med å innføre en muntlig spørretime var blant annet å øke Stortingets mulighet til å ta opp aktuelle politiske spørsmål raskt med regjeringen. Tanken var at Stortinget skulle vitaliseres som arena for politisk debatt ved å innrette arbeidsformene slik at det kunne bli større offentlig interesse for virksomheten i plenum. En måte å oppnå dette på var at aktuelle saker i større grad ble brakt frem og debattert i plenum.

Da den muntlige spørretimen ble innført (fra 1. oktober 1996), sluttet presidentskapet seg til utredningsgruppens anbefalinger (Innst. S. nr. 211 (1995–96)):

«Det foreslås ingen skrevne regler om hvilke hensyn presidenten bør legge vekt på ved avgjørelsen om hvem som skal få stille spørsmål og i hvilken rekkefølge. I likhet med ordningene i Sverige og Finland foreslår gruppens flertall at presidenten skal avgjøre dette etter en selvstendig vurdering som i utgangspunktet er fri.»

I sine merknader skriver presidentskapet:

«Presidentskapet mener at det ikke bør gis en bestemmelse om hvor mange andre representanter enn spørteren som kan få ordet til å stille supplerende spørsmål. Den muntlige spørretimens «spontane» karakter tilsier at presidenten bør ha betydelig frihet til å avgjøre dette ut fra en konkret vurdering hvor det bl.a. bør legges vekt på sakens art, representantenes interesse i å delta og hvor lang tid som er til rådighet.

Utgangspunktet er derfor at praktiseringen i stor grad er overlatt til presidentens skjønn. Det bør likevel tilstrebes en fordeling som over tid oppleves rettferdig. Dette krever tydelig og konsekvent møteledelse. Overholdelse av taletiden er også viktig for ikke å «bruke opp» tiden.»

Reglementskomiteen viser til at formålet med innføring av den muntlige spørretime var at den ikke skulle være så forutsigbar og med det rituelle preg som til tider kan prege andre debatter. Dette tilsier varsomhet med å innføre bestemte regler om antall spørsmål. Antall partier i opposisjon vil også variere fra periode til periode. Å tallfeste partienes tilgang til hoved- og tilleggsspørsmål i forretningsorden synes derfor heller ikke hensiktsmessig.

Reglementskomiteen mener en smidig løsning for å sikre bedre forutsigbarhet kan være at presidenten i starten av hver valgperiode i møte med gruppelederne bli enige om en praksis for gjennomføringen av muntlig spørretime. Slik får man etablert en omforent ordning som er forutsigbar for partiene, samtidig som man unngår et lite fleksibelt regelverk som ikke er i tråd med intensjonen for den muntlige spørretimen. Samtidig er det ingenting som hindrer partiene i å gjøre «avtaler» seg i mellom for hver spørretime, både når det gjelder hovedspørsmål og tilleggsspørsmål. Dette kan meldes inn på forhånd til presidenten via administrasjonen, samtidig som partiene melder inn hvem som skal ha hovedspørsmålene.

Mindretallet, medlemmet Torgeir Knag Fylkesnes, vil foreslå en omlegging av muntlig spørretime basert på et kvotesystem. Det foreslås at hvert parti normalt får ett hovedspørsmål, og inkludert i dette følger fire, fem eller seks oppfølgingsspørsmål fra samme parti. Dagens modell med at største parti har to hovedspørsmål kan videreføres i denne modellen. Med dette styrker en det enkelte partis mulighet til å grave dypere i temaet en velger å ta opp, og dette vil bidra til sterkere dynamikk og kan styrke spørreinstutttet. Denne modellen kan eventuelt kombineres med et gitt antall spørsmål per parti. Eksempelvis får parti X dette ene hovedspørsmålet med fem oppfølgingsspørsmål. Disse oppfølgings-spørsmålene kan enten brukes til å følge opp partiets eget hovedspørsmål, eller som tilleggsspørsmål til andre partier. Partiene kan velge at en og samme representant stiller alle spørsmål om man ønsker det.

3.13 Registrering av lobbyvirksomhet

Komiteen har vurdert hvorvidt det bør innføres en registreringsordning for lobbyvirksomhet på Stortinget.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmene Trine Skei Grande, Torgeir Knag Fylkesnes og Rasmus Hansson, vil vise til at Stortinget ved flere tidligere anledninger, senest gjennom behandlingen av Innst. 145 S(2013–2014) om representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Terje Breivik og Pål Farstad om innføring av lobbyregister, ikke har gitt tilslutning til forslag om opprettelse av en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget på vegne av seg selv eller andre for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling. Dette flertallet viser til presidentskapets utfyllende begrunnelse i nevnte innstilling, og kan ikke se at det foreligger nye momenter som tilsier en annen vurdering i dag.

Komiteens mindretall, medlemmene Trine Skei Grande, Torgeir Knag Fylkesnes og Rasmus Hansson, vil understreke at møter mellom politikere og lobbyister er helt legitimt og at lobbyisme åpenbart har positive sider. Gjennom å bidra med sin kunnskap og sine innfallsvinkler til aktuelle politiske saker kan lobbyister være en viktig demokratisk kilde til supplerende informasjon utover det som opplyses i saksdokumenter. Et godt samspill mellom beslutningstakerne og dem beslutningene angår, er viktig i et levende demokrati. På den annen side er det politiske systemet under stadig økende press av sterke profesjonsinteresser, ulike former for organiserte særinteresser og maktkonsentrasjon i næringslivet. Utstrakt lobbyisme vil gi størst påvirkningskraft til økonomisk sterke og velorganiserte særinteresser på bekostning av andre viktige interesser. Dette er uheldig sett fra et demokratisk synspunkt. Det vil være svært uheldig dersom bestemte aktører i et marked eller en bransje skaffer seg skreddersydde rammevilkår gjennom lukket kontakt. At det de siste årene har blitt stadig flere profesjonelle lobbyister og informasjonsbyråer som opptrer på vegne av slike klienter, forsterker dette argumentet ytterligere.

Et offentlig tilgjengelig lobbyregister bør inneholde informasjon om hvem som er i kontakt med stortingsrepresentantene, hvilken sak det gjelder og hvem lobbyisten representerer. Disse medlemmer mener dette er informasjon som bør være tilgjengelig for borgerne. Disse medlemmer foreslår at det etableres en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget på vegne av seg selv eller andre i saker som er til behandling.

4. Endringer i reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser

4.1 Innledning

Stortinget vedtok 7. juni 2016 flere endringer i reglementet om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser (heretter «reglementet»), jf. Innst. 319 S (2015–2016). Det ble blant annet gjort enkelte presiseringer i § 9 om selskapsinteresser i reglementet, slik at bestemmelsen nå lyder:

«Selskapsinteresser (aksjer, andeler m.m.) som vedkommende selv eier enten direkte eller indirekte gjennom et annet selskap. Selskapets navn og ansvarsform oppgis. Utbytte av selskapsinteressene oppgis ikke.

For selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et investeringsselskap, skal kun eierinteressen i investeringsselskapet oppgis. Eierandeler i aksjefond eller annet verdipapirfond oppgis ikke.»

Ny § 9 er identisk med presidentskapets forslag i innstillingen, som var en presisering av gjeldende praksis. Det var imidlertid bred skepsis i debatten i Stortinget til avgrensningen mot indirekte eierskap gjennom investeringsselskap. Stortinget vedtok derfor enstemmig følgende (vedtak 781):

«Stortinget ber presidentskapet komme tilbake med forslag til endringer av Reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser, som sikrer at alle selskapsinteresser, uavhengig av verdi, føres opp i dette registeret.»

Under debatten nevnte Stortingets tredje visepresident Svein Roald Hansen muligheten for å inkludere arbeidet med endringen i reglementskomiteens mandat, noe presidentskapet fulgte opp.

4.2 Overordnede hensyn

Formålet med registeret er å gi en samlet informasjon om stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser som har berettiget interesse for allmennheten, jf. reglementets § 1. Reglementskomiteen har derfor i sitt arbeid lagt vekt på å utforme en bestemmelse som sikrer at eierskap som allmennheten bør ha kunnskap om, blir registreringspliktig.

Samtidig har komiteen lagt vekt på at reglene må være mulig å etterleve i praksis for den enkelte representant. Det vil spesielt være uheldig om representantene pålegges plikter som de, for eksempel på grunn av utformingen av selskapslovgivningen, rettslig sett vil være avskåret fra å kunne oppfylle i praksis. Komiteen er videre opptatt av at registeret skal være egnet til å gi allmennheten god og tydelig informasjon om forhold som kan danne grunnlag for mulige interessekonflikter. En har derfor søkt å unngå løsninger som gjør at registeret blir for uover-

siktlig, for eksempel ved at det registreres store mengder informasjon uten offentlig interesse.

Når det gjelder indirekte eierskap, vil typetilfellene kunne variere fra tilfeller hvor representanten alene, eller sammen med sin nærmeste familie, eier 100 pst. av aksjene i et investeringsselskap, til tilfeller hvor vedkommende representant har en helt ubetydelig eierandel og selskapet har eierskap i et stort antall selskaper der det hyppig skjer endringer i eierskapet. Mens det i det første tilfellet vil være enkelt å rapportere også om indirekte eierskap, vil det i det sistnevnte tilfellet ikke nødvendigvis være mulig for en representant å kunne ha oppdatert informasjon – eller det ville kreve uforholdsmessig tid og ressurser å oppfylle rapporteringsplikten. Allmennheten vil dessuten ha liten interesse i disse opplysningene.

4.3 Hvilke selskaper omfattes av reglene

Reglementskomiteen har i sitt arbeid vurdert hvorvidt det er behov for å videreføre særregler for investeringsselskaper. Utgangspunktet i reglementets § 9 første ledd er at alt direkte og indirekte eierskap skal innrapporteres. Bestemmelsens annet ledd om selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et investeringsselskap, er følgelig et unntak fra dette utgangspunktet.

Det er derfor i dag tilsynelatende mer lempelige regler for investeringsselskaper enn for andre selskaper. Det har imidlertid neppe vært meningen, og reglene praktiseres heller ikke slik.

Reglementskomiteen foreslår at unntaket i annet ledd og nytt tredje ledd, i tråd med gjeldende praksis, gjøres generelt slik at det får anvendelse på alle selskaper, uavhengig av om de er å anse som investeringsselskaper. Begrepet "investeringsselskap" er ikke nærmere definert i lovverket, og man unngår dermed mulige tolkningsspørsmål. Hensynene bak en regel om registrering av indirekte eierskap gjør seg dessuten like fullt gjeldende for andre selskaper.

Reglementskomiteen foreslår for øvrig at det tas inn i reglementets § 9 første ledd en bestemmelse om at det alltid skal opplyses om eierandeler, både fordi det er vesentlig informasjon, og fordi dette kan føre til en bevisstgjøring av om det også er nødvendig å rapportere om indirekte eierskap, jf. nærmere omtale nedenfor.

4.4 Representantens tilknytning til selskapet

En god indikasjon på om eierskap i et selskap er aktivt eller passivt, er eierandelens størrelse og representantens rolle i selskapet.

En eierandel på mer enn 10 pst. vil normalt være uttrykk for at vedkommende har en ikke ubetydelig eierandel i et selskap. Det er forutsatt i flere av reglene i aksjeloven. For eksempel vil en aksjonær med 10 pst. eierandel ha rett til å kreve ekstraordinær gene-

ralforsamling etter aksjeloven § 5-6 (2) eller gransking etter § 5-25 (2).

Særlig det siste eksemplet er relevant når det gjelder muligheten en representant har til å oppfylle rapporteringsplikten. Et aksjeselskap (AS) eller allmennaksjeselskap (ASA) har ingen plikt til å gi opplysninger til sine aksjonærer om sine eiendeler. En aksjonær med mindre enn 10 pst. eierandel vil ikke ha juridisk rett til rapportering om selskapets eierposter utover det som følger av dets årsregnskap. Det er dermed en mulighet for at en representant kan oppleve ikke å ha tilgang til opplysninger om selskapets eiendeler dersom det nekter å utlevere disse opplysningene.

Dersom grensen for rapportering settes til 10 pst., vil man derimot rent juridisk ha rett til å kreve innsyn etter reglene om gransking i aksjeloven § 5-25 (2) dersom selskapet skulle nekte å oppgi sine underliggende investeringer.

Grensen på 10 pst. bør imidlertid ikke gjelde dersom representanten likevel utøver et aktivt eierskap, typisk ved at vedkommende deltar i investeringsbeslutningene i selskapet. Dette vil gjelde der investeringsbeslutningene fattes i et styre der representanten deltar, eller dersom det finnes andre organer som fattar investeringsbeslutninger, slik som investeringsråd, styrekomiteer eller tilsvarende, og hvor representanten deltar.

I ansvarlige selskaper (ANS, DA) og kommandittselskaper (KS) har enhver deltaker rett til løpende orientering om selskapets forhold. Det vil dessuten normalt dreie seg om større grad av aktivt eierskap i slike selskaper, uavhengig av eierandel. Det bør derfor presiseres at grensen på 10 pst. ikke gjelder for selskaper som er organisert som ANS, DA eller KS.

4.5 Indirekte eierskap i flere ledd

Det er ikke uvanlig at et selskap eier selskaper i flere ledd, gjerne gjennom ett eller flere holdingselskaper. Det er gjerne selskapet som befinner seg i siste ledd som står for den operative virksomheten. Rapporteringsplikten bør derfor gjelde indirekte eierskap i alle ledd. Har man først mer enn 10 pst. eierandel i et selskap, bør med andre ord den løpende rapporteringsplikten gjelde alt eierskap som selskapet har, enten det er direkte eller indirekte.

For informasjon om selskaper i videre ledd vil representanten normalt måtte innhente dette hos selskapet hvor vedkommende har en direkte eierandel. Det kan i noen tilfeller være slik at sistnevnte selskap ikke har krav på løpende informasjon om et underliggende selskaps eierandeler, på samme måte som beskrevet ovenfor, og informasjonen gjøres ikke tilgjengelig frivillig av vedkommende selskap. I så fall vil man måtte basere innrapporteringen på tilgjenge-

lig informasjon, dvs. normalt informasjon fra siste tilgjengelige årsregnskap.

4.6 Nærståendes eierskap

Representantens eierskap bør ses i sammenheng med nærståendes eierskap i samme selskap, jf. aksje-loven § 1-5. Typisk vil eierskap i samme familie normalt måtte forutsettes å kunne ses i sammenheng, dvs. at det ikke er grunn til å tro at slike eierskap forvaltes uavhengig av hverandre. Følgelig bør nærståendes eierskap telle med når man vurderer om unntaket på mindre enn 10 pst. eierskap får anvendelse.

Det er nytt i reglementet at man trekker inn nærståendes forhold. Det er imidlertid verdt å merke seg at dette ikke innebærer noen registreringsplikt for, eller om nærstående. Det er kun snakk om hvorvidt representanten skal anses å være omfattet av unntaket for mindre enn 10 pst. eierskap.

4.7 Tidspunkt for rapportering

Ifølge reglementets § 12 første ledd bokstav a skal opplysninger til registeret meldes til Stortingets administrasjon innen én måned etter at nyvalgt storting har trådt sammen. Ved eierskap på mer enn 10 pst. i et selskap skal følgelig en representant gi fullstendig og oppdatert informasjon om indirekte eierskap i den opprinnelige meldingen til registeret. Ved eierskap på mindre enn 10 pst., vil det kun være krav om å oppgi selskapets navn, ansvarsform og eierandel.

Ved eierskap på mer enn 10 pst. bør det være en regulering av hvor ofte endringer i indirekte eierskap skal rapporteres inn til registeret, siden det også ved eierskap på mer enn 10 pst. vil være urimelig å forvente en rapportering som til enhver tid er helt oppdatert.

Komiteen mener at det bør skje en rapportering til registeret to ganger i året, henholdsvis innen én måned etter at Stortinget har trådt sammen i høstsesjonen, og senest innen 1. april i vårsesjonen. Stortinget behandler erfaringsmessig et stort antall saker ved slutten av henholdsvis høstsesjonen og vårsesjonen, herunder statsbudsjettet og revidert nasjonalbudsjettet, og registeret vil med denne rapporteringsfrekvensen være nylig oppdatert i perioder med stor aktivitet.

Det kan nevnes at selskaper som er børsnotert, rapporterer med ulik hyppighet, men det markedsmessige utgangspunktet er kvartalsmessig rapportering. Datoene for kvartalsmessig rapportering varierer imidlertid fra selskap til selskap, og komiteen har derfor ikke lagt vekt på disse ved fastsettelse av frister for rapportering til registeret.

Denne presiseringen av tidspunktet for rapportering av endringer av indirekte eierskap vil da være et

unntak fra den generelle plikten i reglementets § 12 første ledd bokstav b til å rapportere løpende om endringer til registeret innen én måned.

4.8 Likestilling av forvaltning med eierskap

Slik reglementets § 9 nå lyder, dekker bestemmelsen kun eierskap, og ikke forvaltning av eierskap. Det kan tenkes situasjoner hvor en representant forvalter aksjer og er med på å bestemme kjøp og salg av dem, selv om vedkommende ikke står som eier. Det har oppstått slike situasjoner i praksis, selv om det normalt vil være sjelden at stortingsrepresentanter driver med forvaltning av aksjer.

Uavhengig av diskusjonen om rapportering av indirekte eierskap bør derfor § 9 første ledd endres slik at representantene også må rapportere om eierskap som de forvalter på vegne av seg selv, nærstående eller andre. De samme hensynene når det gjelder mulige interessekonflikter vil i slike situasjoner normalt gjøre seg gjeldende. I denne situasjonen vil det være stortingsrepresentanten som fatter investeringsbeslutninger.

Når det gjelder endringer gjennom stortingsperioden, vil den generelle regelen i reglementets § 12 første ledd bokstav b til å rapportere løpende om endringer i registeret innen én måned få anvendelse.

4.9 Skjønnsmessig regel om innrapportering av forhold som kan gi grunnlag for mulige interessekonflikter

En mulig innvending mot å innføre en grense for innrapportering av indirekte eierskap ved 10 pst. eierskap er at en ikke kan utelukke at det kan foreligge tilfeller hvor den økonomiske verdien av det indirekte eierskapet alene, eller andre særegne forhold, gjør at allmennheten likevel kan ha en berettiget interesse i å være kjent med forholdet.

Lignende betraktninger kan gjøres gjeldende for aksjefond eller andre verdipapirfond. Disse er generelt unntatt fra registreringsplikt, noe som i utgangspunktet har gode grunner for seg. Det dreier seg her om nøytralt eierskap uten noen personlig tilknytning, og sparing i aksjefond eller andre verdipapirfond er også relativt vanlig. Det kan imidlertid likevel ikke utelukkes at det kan foreligge situasjoner hvor det kan ha offentlige interesse at en stortingsrepresentant har investert større beløp i fond, for eksempel dersom fondet er rettet inn mot helt spesielle markedsområder, som oljeindustri eller farmasøytiske produkter.

Reglementskomiteen vil derfor foreslå at det tas inn en generell og skjønnsmessig regel som kommer i tillegg de mer spesifikke reglene om registrering av eierskap. Komiteen foreslår at det innføres en regel i § 9 siste ledd om at økonomiske interesser som eies indirekte, skal oppgis dersom det foreligger særlige personlige eller økonomisk interesser som kan gi

grunnlag for mulige interessekonflikter, selv om det ikke foreligger registreringsplikt etter reglementets § 9 første til fjerde ledd.

Fordelen med en slik skjønnsmessig regel er at representantene selv aktivt må vurdere om det foreligger forhold som kan føre til mulige interessekonflikter.

Ulempen med en slik regel er at den i større grad enn gjennom mer spesifikke regler overlater betydelig grad av skjønn og ansvar til den enkelte representant. Samtidig vil representanten selv alltid vil være nærmest til å kunne vurdere forhold knyttet til egen person, noe reglementskomiteen mener bør være avgjørende.

5. Endringer i stortingsgodtgjørelsesloven

5.1 Innledning

Stortinget vedtok høsten 2016 en ny lov om godtgjørelse for stortingsrepresentanter, lov 20. desember 2016 nr. 106 (stortingsgodtgjørelsesloven). Loven erstattet den tidligere stortingsgodtgjørelsesloven av 16. desember 2011 nr. 61.

I forbindelse med behandlingen av Innst. 51 L (2016–2017) om ny stortingsgodtgjørelseslov traff Stortinget følgende vedtak:

«Stortinget ber presidentskapet utrede hvordan kapitalinntekter kan inkluderes i systemet for avkortning, etter § 18 om «bortfall og avkortning av fratredelesytelse og etterlønn», på linje med andre inntekter.»

I debatten om saken i Stortinget 8. desember 2016 viste Stortingets første visepresident Marit Nybakk til at det kunne være grunnlag for at dette forslaget, når det ble oversendt presidentskapet, ville bli tatt med som en del av arbeidet i reglementskomiteen som presidentskapet hadde nedsatt.

5.2 Gjeldende rett

Stortingsrepresentanter og fast møtende vararepresentanter som etter valg ikke fortsetter på Stortinget, kan etter stortingsgodtgjørelsesloven § 15 etter søknad til Stortingets presidentskap tilstås fratredelesytelse tilsvarende månedlig godtgjørelse. Det stilles ikke aktivitetskrav ved tilståelse av fratredelesytelse.

Etterlønn kan etter stortingsgodtgjørelsesloven § 16 etter søknad til Stortingets presidentskap tilstås for inntil tolv måneder etter opphør av fratredelesytelse. Etterlønn utgjør 66 prosent av godtgjørelsen som representant. Etterlønn er forbeholdt mottakere som kan dokumentere at de er aktivt arbeidssøkende eller gjennomfører relevant kompetanseheving.

Det er gitt nærmere bestemmelser om bortfall og avkortning av både fratredelesytelse og etterlønn i § 18. Etter gjeldende rett skal det foretas en avkortning av fratredelesytelse og etterlønn mot lønns-/næringsinntekt, pensjon og lignende. Innholdsmessig er regelen å forstå som en avkortning mot personinntekt, med andre ord inntekt som skal dekke livsopphold, eller inntekter som er relatert til en form for arbeidsinnsats. Kapitalinntekter (leieinntekt utenfor næring, passive kapitalinntekter mv.) gir ikke grunnlag for avkortning. Dette er tilsvarende prinsipp som for eksempel gjelder for tilståelse av dagpenger under arbeidsledighet etter folketrygdloven og for etterlønn som tilstås medlemmer av regjeringen. Heller ikke disse ytelsene avkortes mot kapitalinntekter.

Ytelsen avkortes likevel ikke dersom annen inntekt i hele ytelsesperioden (fratredelesytelses- og etterlønnperiode vurdert samlet) ikke overstiger 5 000 kroner. Dersom inntekten i perioden overstiger 5 000 kroner, kommer hele beløpet til avkortning. Loven § 17 gir Stortingets administrasjon rett til å innhente opplysninger som er nødvendige for å kontrollere om vilkårene for fratredelesytelse og etterlønn etter lov er oppfylt.

5.3 Reglementskomiteens vurderinger

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt det også bør foretas en avkortning av fratredeles- og etterlønnsyttelsene mot kapitalinntekter, samt hvordan en slik lovendring kan utformes.

Som kapitalinntekter utgjør blant annet:

- Løpende inntekt fra utleie av bolig
- Gevinst ved salg av bolig eller andre formuesobjekter
- Gevinster ved salg av aksjer
- Aksjeutbytte
- Renteinntekter

Reglementskomiteen mener at regler om avkortning mot kapitalinntekter, i likhet med det som gjelder regler om avkortning mot annen inntekt, skal gjelde både fratredelesytelsen og etterlønn. Yttelsene er ment å være en sikkerhet for økonomisk trygghet dersom representanten har utfordringer med å komme i arbeid. Reglementskomiteen mener at ytelsene ikke bør kunne opprettholdes uavkortet i situasjoner hvor den tidligere representanten har andre inntekter, selv om disse inntektene ikke er relatert til en form for arbeidsinnsats.

Innføring av en regel om avkortning mot kapitalinntekter forutsetter at det etableres nærmere regler om *hvilke* inntekter som anses som kapitalinntekt og om når inntektene skal tidfestes. Reglementskomiteen vil foreslå at bestemmelsen utformes slik at avkortning skal skje mot kapitalinntekter som er å anse som skattemessig inntekt i ytelsesperioden.

Fordelene med å knytte reglene opp mot skattesystemet er mange:

For det første har reglene om etterlønn og forarbeidene til disse allerede i dag en begrepsbruk som ligger nær opp til den begrepsbruk som benyttes i skatteretten. I § 18 i loven om avkortning mot personinntekter henvises det for eksempel i dag eksplisitt til at det er skattepliktig inntekt i ytelsesperioden som (eventuelt) skal medføre bortfall eller avkortning. Det vil gi god konsistens i reglene om også de nye reglene om avkortning av etterlønn mot kapitalinntekter tar utgangspunkt i inntekter som anses som skattepliktige i ytelsesperioden.

For det andre er skattereglene utviklet gjennom lang tid, og begrepsbruken er rimelig avklart. Eventuelle uklarheter eller nye faktiske inntektselementer vil dessuten sannsynligvis få sin avklaring gjennom en bred, løpende praksis innenfor skatteretten. Ved å knytte en regel om avkortning opp til skatteloven vil reglene kunne bli mer dynamiske.

For det tredje vil et system som er parallelt til skattereglene, kunne bidra til at reglene får mer allmenn forståelse og legitimitet. Samtidig vil skattesystemet kunne fungere som en referanse for offentligheten, som vil kunne få tilgang til ligningstall når ligningen legges ut. Det siste gjør reglene mer transparente.

For det fjerde vil en slik regel være kontrollerbar ved at Stortingets administrasjon vil kunne få tilgang til de mer detaljerte ligningstallene, herunder selvangivelsen. Loven § 17 hjemler at opplysninger kan innhentes, blant annet fra skattemyndighetene, for å kontrollere om vilkårene for fratreddesytelse og etterlønn er eller har vært oppfylt i tilbakelagte perioder.

Kapitalinntekter som er unntatt fra beskatning, vil ikke danne grunnlag for avkortning av etterlønn og fratreddesytelse. Dette vil for eksempel gjelde gevinst ved salg av egen bolig, så fremt representanten selv har eid og bebodd boligen ett av de to siste årene.

Det vil videre bare være skattepliktige kapitalinntekter som utbetales i ytelsesperioden, som vil være gjenstand for avkortning. Det kan hevdes at en svakhet ved en regel som foreslått er at etterlønn og fratreddesytelse ikke avkortes mot eventuelle kapitalinntekter som opptjenes i ytelsesperioden, men som utbetales og skatlegges på et senere tidspunkt. Dette kan gi representantene visse tilpasningsmuligheter, for eksempel ved å påvirke tidspunkt for utbetaling av utbytte. Reglementskomiteen mener likevel at fordelene med å knytte reglene opp mot skattesystemet er så store at de overveier disse ulempene.

Reglementskomiteen har videre vurdert om det er visse kapitalinntekter som ikke bør danne grunnlag for avkortning av etterlønn ut fra likebehand-

lingshensyn. For eksempel anses renteinntekter som skattepliktig inntekt det året de opptjenes, mens verdistigning i aksjefond, i form av både kursgevinster og utbetalt utbytte, først beskattes når andelene realiseres. En representant som har penger i form av bankinnskudd, vil med en regel om avkortning mot skattepliktige kapitalinntekter få etterlønnen avkortet krone for krone mot renteinntekter. En representant som derimot har tilsvarende midler plassert i aksjefond, vil ikke få etterlønnen avkortet, med mindre representanten aktivt velger å realisere andelene i etterlønsperioden. Reglementskomiteen viser til at hensynet til likebehandling mellom vanlige spareformer tilsier at renteinntekter derfor bør unntas fra avkortning.

6. Merknader til foreslåtte endringer

6.1 Merknader til forslag til endringer i Stortingets forretningsorden

Til § 5 Permisjon

Bestemmelsens annet punktum, om at fungerende president «gis melding om kortere forfall gjennom Stortingets administrasjon», foreslås opphevet. I praksis administreres kortere forfall der det ikke søkes permisjon av partigruppene, gjennom den såkalte «utbyttingsordningen».

Til § 13 Sammensetningen av fagkomiteene

I annet ledd er den tidligere uskrevne regel om at alle partigrupper skal være representert i finanskomiteen, foreslått tatt inn. Det skal kunne dispenseres fra dette dersom særlige grunner tilsier det.

I annet ledd foreslås videre en ny regel om representasjon i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Den tidligere regel om at alle partigrupper skal være representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen, foreslås erstattes med en regel om at en partigruppe har rett til å være representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Det vil således være opp til det enkelte parti å velge hvorvidt partiet skal være representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

I annet ledd foreslås det også presisert at partigrupper som ikke har fått medlem i alle komiteer, kan kreve at gruppens medlem i finanskomiteen eller kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene.

Til § 14 Saksfordelingen mellom komiteene

Når det gjelder begrunnelse for forslag til endringer i saksfordelingen mellom komiteene, vises det til reglementskomiteens drøftelser i rapportens punkt 2.2.

Til § 15 Nærmere om kontroll- og konstitusjonskomiteen

I § 15 første ledd foreslås det presisert at mindretallsrettighetene i komiteen også gjelder etter at sak er åpnet. Etter at sak er åpnet har et mindretall anledning til å beslutte hvilke undersøkelser som skal iverksettes.

I § 15 femte ledd er det foreslått en ny bestemmelse om at kontroll- og konstitusjonskomiteen ved behandlingen av regjeringens årlige melding om oppfølging av stortingsvedtak som inneholder en anmodning til regjeringen, og om behandlingen av representantforslag som er vedtatt oversendt regjeringen til utredningen og uttalelse, kan velge å innhente uttalelse fra vedkommende fagkomité som grunnlag for utarbeidelse av sin innstilling. Dette er en regel-festing av den uformelle praksis som har vært fulgt av komiteen.

Til § 16 Den utvidede utenriks- og forsvarskomité

Nåværende første ledd om valgkomiteens oppgave foreslås opphevet, ettersom sammensetningen i den utvidede utenriks- og forsvarskomité i dag følger direkte av § 16 tredje ledd. Nåværende tredje ledd om komiteens sammensetning foreslås flyttet, slik at den blir § 16 første ledd. Rekkefølgen på øvrige ledd forskyves tilsvarende, slik at nåværende fjerde ledd blir tredje ledd, og så videre.

I det som nå blir § 16 tredje ledd, foreslås det tatt inn et nytt annet punktum om at dersom lederen for partigruppen allerede er medlem av komiteen, kan partiet i tillegg til nestleder utpeke ytterligere ett varamedlem. For å unngå for store variasjoner i deltakelsen fra møte til møte forutsettes det at det oppnevnes et fast varamedlem. For nærmere begrunnelse for endringen, vises det til punkt 2.4.

Til § 18 Særskilte komiteer

Bestemmelsen foreslås supplert med et nytt annet og tredje punktum. For det første foreslås det, i tråd med praksis som har vært fulgt ved enkelte tidligere anledninger, at det er Stortingets presidentskap som fremmer innstilling med forslag om nedsettelse av særskilte komiteer. For det andre foreslås det at innstillingen til Stortinget også skal inneholde forslag til vedtak om sammensetning av den særskilte komite. Valgkomiteen vil etter dette ikke ha noen funksjon når det gjelder oppnevning av medlemmer til særskilte komiteer.

Til § 20 Valg av komitéledelse, innkalling, møteplikt mv.

Nåværende § 20 tredje ledd om at en komité kan tre sammen også når Stortinget ikke er samlet, og at Stortingets administrasjon skal underrettes om slike

komité-samlinger, foreslås opphevet. Endringen medfører ingen realitetsendringer, men reflekterer at det i dag er blitt vanlig at komiteene benytter perioden hvor Stortinget ikke har møter, mellom juni og oktober og særlig august og september måned, til komitémøter, høringer og gjennomføring av komitéreiser.

Nåværende fjerde og femte ledd blir etter dette henholdsvis tredje og fjerde ledd.

Til § 21 Varamedlemmer

Det foreslås at henvisningen til nåværende § 20 tredje ledd i annet ledd oppheves som følge av endringene i § 20.

Den nåværende henvisningen til § 5 tredje punktum endres til § 5 annet punktum som følge av endringene i § 5.

Til § 22 Oversendelse av saker til komiteene

I § 22 femte ledd foreslås «utenrikske» erstattet med «utenrikspolitiske». Forslaget er kun en språklig justering.

Til § 26 Avstemninger i komiteen

Det foreslås at det i første ledd presiseres at et komitévedtak er gyldig når minst tre femtedeler av medlemmene «avrundet opp til nærmeste hele tall» har vært tilstede og avgitt stemme. Dette for å unngå eventuell tolkningstvil i de tilfeller hvor tre femtedeler ikke utgjør et helt tall.

Det foreslås videre en presisering i annet ledd annet punktum der «ved valg» suppleres med «herunder valg av saksordfører». Presiseringen innebærer kun en kodifisering av praksis, og tas inn for å unngå tvil på dette punkt.

Til § 27 Komitéhøringer

Det foreslås en presisering i § 27 tredje ledd om at høringer fortrinnsvis bør holdes på tidspunkter som ikke sammenfaller med møter i Stortinget. Formuleringen legger en føring i retning av at møtefrie dager og uker primært bør benyttes for avholdelse av høringer, samtidig som en åpner for en viss fleksibilitet. Det foreslås videre at høringer samtidig med møter i Stortinget må godkjennes av presidentskapet.

Til § 30 Særlig om komiteenes behandling av representantforslag

I § 30 første ledd foreslås å endre «bør» til «skal», slik at det, i tråd med gjeldende forståelse, fremgår klart at statsråden alltid skal gis anledning til å uttale seg i disse tilfellene.

I § 30 annet ledd nytt tredje og fjerde punktum foreslås en tydeliggjøring av hva en innstilling kan gå ut på.

I nytt tredje punktum foreslås det presisert at en komite kan innstille på at representantforslaget helt eller delvis kan vedtas, eller at det ikke skal vedtas. Det kan også fremsettes annet forslag i saken.

I nytt fjerde punktum presiseres at «vedlegges protokollen» utelukkende er et subsidiært alternativ, som bare kan benyttes dersom det i komiteen ikke er flertall for noe annet. «Vedlegges protokollen» skal derfor bare benyttes dersom det ikke er mulig å etablere flertall for eller imot forslaget (eller annet forslag), avvisning eller utredning/uttalelse. I slike tilfeller er det heller ikke nødvendig med «vedlegges protokollen» som en utkvittering av forslaget.

Til § 35 Program for Stortingets møter

«Og om det er ventet kveldsmøte» i § 35 første ledd hadde betydning den tid det var pauser i stortingsmøtene. Det opereres ikke lenger med formiddagsmøter og kveldsmøter, og bestemmelsen foreslås brakt i samsvar med dagens ordning.

Til § 43 Behandlingen av statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet

I § 43 foreslås det endringer i fristene for budsjettarbeidet.

Fristen for fremleggelse av endringer til budsjettforslaget om høsten foreslås endret fra innen 10. november til senest andre fredag i november. Tilsvarende endring foreslås i bevilgningsreglementet. Fristen for avgivelse av innstilling fra finanskomiteen foreslås endret fra senest 20. november til senest fjerde fredag i november. Fristen for behandling av fagkomiteenes innstillinger foreslås endret fra innen 15. desember til senest tredje fredag i desember.

Fristen for fremleggelse av eventuell samleproposisjon om endringer i statsbudsjettet om våren foreslås endret fra senest 15. mai til senest andre fredag i mai.

Til § 47 Oversikt over bebudede saker og saker til behandling

Det foreslås et nytt tredje ledd i § 47 om at regjeringen senest 10. april må legge frem proposisjoner og meldinger for at de skal påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni. For interpellasjoner og representantforslag foreslås fristen satt til 1. mai.

Det foreslås at fristen suppleres med en regel om at Stortinget, etter søknad fra statsråden, kan gjøre unntak fra fristen. Beslutningen treffes gjennom særskilt vedtak om hvorvidt saken skal behandles før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, eller ikke.

Til § 51 Talerlister og begrensinger av debattiden

Det foreslås at et vedtak om debattopplegg etter § 51 også kan innebære at en taler får lengre tid enn det som er fastsatt i § 52. Bakgrunnen er at taletiden for første innlegg foreslås redusert fra 30 til 15 minutter. Unntaksvis, for eksempel i særlig viktige eller komplekse saker, vil det kunne være behov for noe lengre taletid for første taler, og dette vil i så fall kunne inngå som en del av et samlet debattopplegg.

Det foreslås videre at unntaket i § 51 tredje ledd bokstav c utvides til å omfatte redegjørelser etter § 45 første ledd bokstav b, samt at det presiseres i ordlyden at også finansdebatt er å anse som en alminnelig debatt.

Til § 52 Generelle begrensinger av taletiden

Det foreslås at taletiden for første taler endres fra inntil 30 minutter til inntil 15 minutter. Det vises for øvrig til merknader til § 51, hvor det foreslås at et vedtak om debattopplegg etter § 51 også kan innebære at taler får lengre tid enn det som er fastsatt i § 51.

Til § 73 Ordinær spørretime

Formuleringen «i løpet av den reglementsmessige tiden for formiddagsmøtet» i § 73 fjerde ledd henger igjen fra den tid det var pauser i stortingsmøtene. Bestemmelsen foreslås brakt i samsvar med dagens ordning.

6.2 Merknader til endringer i § 9 reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser

I § 9 første ledd foreslås det for det første at det innføres en plikt til å oppgi eierandeler, i tillegg til selskapets navn og ansvarsform. For det andre foreslås det innført en generell registreringsplikt også for de tilfeller hvor en representant skulle forvalte selskapsinteresser som eies direkte eller indirekte av andre enn representanten selv.

I § 9 annet ledd er det fastsatt særskilte frister for innrapportering av selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et annet selskap. Denne presiseringen er unntak fra den generelle plikten i reglementets § 12 første ledd bokstav b til å rapportere løpende om endringer til registeret i løpet av en måned.

I § 9 tredje ledd fastslås det hvilke selskapsinteresser som eies indirekte, som er registreringspliktige. Informasjon om selskaper som eies gjennom flere ledd, vil normalt måtte innhentes gjennom selskapet hvor vedkommende har en direkte eierandel. Det kan i noen tilfeller være slik at sistnevnte selskap ikke har krav på løpende informasjon om et underliggende selskaps eierandeler, og informasjonen ikke gjøres tilgjengelig frivillig gjennom vedkommende

selskap. I så fall forutsettes at representanten baserer sin innrapportering på tilgjengelig informasjon, dvs. normalt informasjon fra siste årsregnskap.

I § 9 fjerde ledd videreføres det nåværende generelle unntaket for eierandeler i aksjefond eller annet verdipapirfond etter annet ledd annet punktum.

I § 9 femte ledd fastslås det at økonomiske interesser som eies indirekte gjennom et annet selskap eller andeler i aksjefond eller annet verdipapirfond, uavhengig av reglene i tredje og fjerde ledd, skal meldes inn dersom det foreligger særlige personlige eller økonomiske interesser som kan gi grunnlag for mulige interessekonflikter. Bestemmelsen er skjønnsmessig utformet, og det vil være representanten selv som må vurdere om det foreligger forhold som kan føre til mulige interessekonflikter. Bestemmelsen kan for eksempel være aktuell dersom representanten alene eller sammen med nærstående eier mindre enn 10 pst. av et selskap, men hvor eierandelen utgjør et meget høyt beløp. Bestemmelsen kan også være aktuell dersom en representant investerer i fond rettet inn mot spesielle markedsområder.

6.3 Merknader til endringer i bevilgningsreglementet § 8

Det foreslås at bevilgningsreglementet § 8 endres i tråd med endringene i forretningsordenen § 43 første ledd, slik at fristen for fremleggelse av tillegg til eller endringer i budsjettforslaget endres fra 10. november til senest andre fredag i november.

6.4 Merknader til endringer i stortingsgodtgjørelsesloven § 18

Det foreslås at fratredelsesytelse og etterlønn også skal avkortes mot skattepliktige kapitalinntekter i ytelsesperioden. Det er redegjort nærmere for forslaget i kapittel 5. Unntaket for renteinntekter er begrunnet med hensynet til likebehandling mellom vanlige spareformer. Mens renteinntekter anses som skattepliktig inntekt det året de opptjenes, beskattes verdistigning i aksjefond når andelen realiseres.

7. Reglementskomiteens forslag

7.1 Endringer i Stortingets forretningsorden

§ 5 annet punktum oppheves. Nåværende tredje punktum blir annet punktum.

§ 13 annet ledd skal lyde:

Alle partigrupper skal ha medlem i *finanskomiteen*. Stortinget kan i særskilte tilfeller gjøre unntak fra dette. Alle partigrupper kan ha medlem i *kontroll- og konstitusjonskomiteen*. For øvrig bør gruppene så langt som mulig være forholdsmessig representert i komiteene. Partigrupper som ikke har fått medlem i

alle komiteer etter denne fordelingen, kan kreve at gruppens medlem i finanskomiteen eller kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene. Valgkomiteen gir Stortinget trykt melding om oppnevningene.

§ 14 skal lyde:

§ 14 Saksfordelingen mellom fagkomiteene

Hovedregelen for saksfordelingen mellom fagkomiteene er:

1. Arbeids- og sosialkomiteen: Saker om arbeidsmarked og arbeidsmiljø, arbeidsrettete ytelser, pensjoner, sosiale stønader og politikk overfor personer med nedsatt funksjonsevne.
2. Energi- og miljøkomiteen: Saker om olje, energi, vassdrag og miljøvern.
3. Familie- og kulturkomiteen: Saker om familie, barn og ungdom, likestilling mellom kvinner og menn, forbrukersaker, herunder saker om gjeldsordning, kirke-, tros- og livssynssamfunn, kultur og kulturminner.
4. Finanskomiteen: Saker om økonomisk politikk, *formues- og gjeldsforvaltning*, finansadministrasjon, finansmarked, regnskap og revisjon, folketrygdens inntekter, skatter, avgifter, toll og *bevilgninger til Stortinget*. Om behandlingen av statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet vises til § 43.
5. Helse- og omsorgskomiteen: Saker om helsetjenester, pleie- og omsorgstjenester, folkehelsearbeid, rusmiddelpolitikk og legemidler.
6. Justiskomiteen: Saker om rettsvesen, kriminalomsorg, politiet, andre justisformål, sivil beredskap, rettferdsvederlag, alminnelig forvaltningslovgivning, straffelovgivning, prosesslovgivning, alminnelig sivillovgivning og *meldinger fra Nasjonal institusjon for menneskerettigheter og andre saker som gjelder institusjonens virksomhet, herunder bevilgninger til virksomheten*.
7. Utdannings- og forskningskomiteen: Saker om utdanning, *barnehager* og forskning, herunder *koordinering av forskningspolitikken* og forskning for landbruk, fiskeri og næringsliv.
8. Kommunal- og forvaltningskomiteen: Saker om kommunal forvaltning, regional- og distriktspolitikk, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner, innvandringspolitikk, boligforhold, bygningssaker, *regional planlegging*, nasjonale minoriteter, samiske spørsmål unntatt reglene om valg til Sametinget, saker om organisering og virkeområde for statlig forvaltning, statens fellesadministrasjon, statlig personalpolitikk, herunder lønnsforhold, bevilgninger til *Det kongelige hus* og partistøtte.

9. Kontroll- og konstitusjonskomiteen: Grunnlovs-saker og valglovgivning. Saker om Stortingets kontroll med forvaltningen, jf. § 15 første ledd. Saker der Stortinget skal ta stilling til hvorvidt konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende, herunder om Stortingets ansvarskommisjon skal anmodes om å foreta nødvendige undersøkelser for å klarlegge grunnlaget for slikt ansvar, jf. § 15 annet og tredje ledd og § 44. Komiteen skal også gjennomgå og gi innstilling til Stortinget om:
- a. statsrådets protokoller mv., jf. Grunnloven § 75 bokstav f,
 - b. regjeringens årlige melding om oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder en anmodning til regjeringen, og om behandlingen av representantforslag som er vedtatt oversendt regjeringen til utredning og uttalelse,
 - c. dokumenter fra Riksrevisjonen, og andre saker om Riksrevisjonens virksomhet, *herunder bevilgningssaker*
 - d. meldinger fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen, og andre saker om ombudsmannens virksomhet, *herunder bevilgnings-saker*;
 - e. meldinger fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste, og andre saker om utvalgets virksomhet, *herunder bevilgningssaker*; og
 - f. rapporter fra Stortingets ansvarskommisjon og stortingsoppnevnte granskingskommisjoner.
10. Næringskomiteen: Saker om nærings-, industri- og handelsvirksomhet, skipsfart, statlig eierskapspolitikk, statsgaranti ved eksport mv., konkurranse- og prispolitikk, landbruk, jordbruksavtalen, matpolitikk, fiskeri, fangst, akvakultur og laksefiske.
11. Transport- og kommunikasjonskomiteen: Saker om innenlands transport, post, generelle saker om telekommunikasjon og elektronisk kommunikasjon, *fritidsbåter*, og oppgaver under Kystverket.
12. Utenriks- og forsvarskomiteen: Saker om *utenrikspolitiske* forhold, militært forsvar, *meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret* og andre saker om *nemndas virksomhet*, utviklingshjelp, saker som angår norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, og – i alminnelighet – saker som gjelder avtaler mellom den norske stat og andre stater eller internasjonale organisasjoner.

§ 15 første ledd annet og tredje punktum skal lyde:
En tredjedel av komiteens medlemmer kan deretter beslutte at komiteen skal ta en sak opp til slik be-

handling. *En tredjedel kan videre foreta ytterligere undersøkelser i forvaltningen som anses nødvendig for dette.*

§ 15 femte ledd nytt siste punktum skal lyde:
Ved behandlingen av saker etter § 14 nr. 9 bokstav b) kan komiteen velge å innhente uttalelse fra vedkommende fagkomité som grunnlag for utarbeidelse av sin innstilling.

§ 16 første ledd oppheves.

§ 16 tredje ledd blir første ledd.

§ 16 fjerde, femte, sjette, syvende og åttende ledd blir henholdsvis tredje, fjerde, femte, sjette og syvende ledd.

§ 16 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:
Dersom lederen for partigruppen allerede er medlem av komiteen, kan partiet i tillegg til nestleder utpeke ytterligere ett varamedlem.

§ 18 skal lyde:

Finner Stortinget det nødvendig, kan det unntaksvis nedsette særskilte komiteer til å behandle en enkelt sak eller saker av et bestemt slag. *Innstilling om å nedsette en særskilt komité fremmes av Stortingets presidentskap. Innstillingen skal også inneholde forslag til vedtak om sammensetning av den særskilte komité, og så vidt mulig bør det unngås at oppnevningen fører til vanskeligheter for det ordinære komitéarbeidet.*

§ 20 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde og femte ledd blir henholdsvis tredje og fjerde ledd.

§ 21 annet ledd første punktum skal lyde:

Har et komitémedlem forfall til en komitésamling når Stortinget ikke er samlet, og komitélederen finner å kunne godta forfallet, kan lederen innkalle vedkommende medlems vararepresentant.

§ 21 annet ledd tredje punktum skal lyde:

§ 5 annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 22 femte ledd skal lyde:

Når andre komiteer enn utenriks- og forsvarskomiteen behandler saker som berører norske *utenrikspolitiske* interesser eller norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, skal utkast til innstilling forelegges utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

§ 26 første ledd skal lyde:

Et komitévedtak er gyldig når minst tre femtedeler av medlemmene, *avrundet opp til nærmeste hele tall*, har vært tilstede og avgitt stemme.

§ 26 annet ledd annet punktum skal lyde:
Bortsett fra ved valg, *herunder valg av saksordfører*, er komitélederens stemme utslagsgivende dersom en avstemning viser like mange stemmer for og imot.

§ 27 tredje ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

For øvrig bør høringer fortrinnsvis holdes på tids-punkter som ikke sammenfaller med møter i Stortinget. Høringer samtidig med møter i Stortinget forutsetter samtykke fra Stortingets presidentskap.

§ 30 første ledd første punktum skal lyde:

Hvis komiteen finner at et representantforslag helt eller delvis bør imøtekommes og at saken egner seg for avgjørelse i Stortinget uten nærmere utredning, skal statsråden gis anledning til å uttale seg om forslaget før realitetsinnstilling avgis.

§ 30 annet ledd skal lyde:

Hvis komiteen mener at Stortinget av formelle grunner ikke bør ta forslaget til realitetsbehandling, gis innstilling om at forslaget avvises. Er det behov for ytterligere utredning før det tas realitetsstandpunkt, kan komiteen gi innstilling om at forslaget oversendes regjeringen til utredning og uttalelse. *I andre tilfeller gis det innstilling om at representantforslaget helt eller delvis vedtas ved at dette gjengis i tilrådningsen, eller om at forslaget ikke vedtas. Dersom det ikke er flertall for et vedtak etter første til tredje punktum, skal det gis innstilling om at forslaget vedlegges protokollen.*

§ 35 første ledd annet punktum skal lyde:

Programmet skal opplyse om hvilke dager det skal holdes møter og om når møtene skal begynne.

§ 43 tredje ledd nytt første og annet punktum skal lyde:

Tillegg til eller endringer i forslag til statsbudsjettet må fremmes senest andre fredag i november. Senest fjerde fredag i november skal finanskomiteen avgi innstilling om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgninger i samsvar med inndelingen i rammeområder fastsatt av Stortinget.

§ 43 tredje ledd nåværende annet og tredje punktum blir tredje og nytt fjerde punktum.

§43 sjette ledd første punktum skal lyde:

Fagkomiteenes budsjettinnstillinger skal behandles av Stortinget senest *tredje fredag* i desember.

§ 43 syvende ledd første punktum skal lyde:

Eventuell kongelig samleproposisjon om endringer i statsbudsjettet legges frem senest *andre*

fredag i mai i budsjettåret, sammen med stortingsmelding om revidert nasjonalbudsjett.

§ 47 nytt tredje ledd skal lyde:

Kongelige proposisjoner og meldinger må fremlegges senest 10. april for at de skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni. Fristen gjelder ikke for proposisjoner om endringer statsbudsjettet og melding om revidert nasjonalbudsjett, proposisjoner om inntektsoppgjørene, takstforhandlingene, jordbruksforhandlingene eller den årlige kommuneproposisjonen. Representantforslag eller interpellasjoner som skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må fremsettes senest innen 1. mai. Stortinget kan etter søknad fra statsråden eller vedkommende representant gjøre unntak fra fristen. Slik søknad fremsettes for Stortingets presidentskap, som fremmer innstilling til Stortinget.

§ 51 første ledd annet punktum skal lyde:

Et slikt vedtak medfører at den enkelte taler kan gis kortere eller lengre taletid enn det som er fastsatt i § 52.

§ 51 tredje ledd bokstav a skal lyde:

a) I alminnelige politiske debatter, *herunder finansdebatt og redegjørelser etter § 45 første ledd bokstav b*, gjelder begrensningen ikke for statsministeren og lederne i partigruppene.

§ 52 første ledd første punktum skal lyde:

Taletiden må ikke overskride 15 minutter i første innlegg, ti minutter i annet innlegg og tre minutter i eventuelle følgende innlegg.

§ 73 fjerde ledd fjerde punktum ledd skal lyde:

Ved innledningen av spørretimen kan presidenten bestemme at spørteren og statsråden kan få ordet bare én gang hver etter at statsråden har svart, dersom presidenten finner dette nødvendig for at sakene på dagsordenen kan bli behandlet i løpet av møtet.

7.2 Endringer i bevilgningsreglementet

§ 8 annet ledd første punkt skal lyde:

Tillegg til eller endringer i forslag til statsbudsjettet må fremmes *senest andre fredag i november*.

7.3 Endringer i reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser

§ 9 skal lyde:

Selskapsinteresser (aksjer, andeler m.m.) som vedkommende selv eier enten direkte eller indirekte gjennom et annet selskap, *eller som vedkommende*

forvalter. Selskapets navn og ansvarsform oppgis, samt eierandelen. Utbytte av selskapsinteressene oppgis ikke.

Endringer i selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et annet selskap, skal meldes inn to ganger i året, henholdsvis innen én måned etter at Stortinget har trådt sammen i høstsesjonen, og senest innen 1. april i vårsesjonen.

Selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et annet selskap, er ikke omfattet av registreringsplikten dersom vedkommende, sammen med nærstående (jf. aksjeloven § 1-5 (1)), eier mindre enn 10 pst. av selskapet, og heller ikke deltar i investeringsbeslutninger. Dette unntaket gjelder ikke for selskap som er organisert som ansvarlig selskap (ANS eller DA) eller kommandittselskap (KS).

Eierandeler i aksjefond eller annet verdipapirfond oppgis ikke.

Uavhengig av tredje og fjerde ledd skal økonomiske interesser som eies indirekte gjennom et annet selskap eller andeler i aksjefond eller annet verdipapirfond meldes inn dersom det foreligger særlige personlige eller økonomiske interesser som kan gi grunnlag for mulige interessekonflikter.

7.4 Endringer i stortingsgodtgjørelsesloven

§ 18 første ledd bokstav b) skal lyde:

b) Ytelsen skal ellers avkortes krone for krone mot annen inntekt i ytelsesperioden, herunder brutto lønns- og pensjonsinntekt, netto næringsinntekt og kapitalinntekt med unntak av renteinntekter. Ytelsen avkortes likevel ikke dersom annen inntekt i hele ytelsesperioden (fratredelsesytelser- og etterlønnperiode vurdert samlet) ikke overstiger 5 000 kroner. Dersom inntekten i perioden overstiger 5 000 kroner, kommer hele beløpet til avkorting.

